Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Бурядай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 270 (13759) | 1974 оной ноябриин 17, воскресени | Сэн 2 мүнгэн.

[Т]уркменистанай Коммунис партиин [Ц]ентральна Комитедтэ, [Т]уркмениин Совет Социалис Республикын [В]ерховно Соведэй Президиумдэ, [Т]уркмениин ССР-эй [М]инистрнүүдэй Соведтэ

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Ко[ми]тет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй [М]инистрнүүдэй Совет түүхэтэ hайндэртэйнь — Туркме[нии]н Совет Социалис Республикын ба Туркменистанай [Ко]ммунис партиин эмхидхэгдэн байгуулагдаhаар 50 [ж]элэй ойтойнь дашарамдуулан, Туркменистанай хүдэлмэ[ришэ]эд, колхознигууд, интеллигенци ба бүхы ажалша[дые], тэдэнэй дайшалхы манлай — коммунистнуудые ха[лууна]ар амаршална.

[А]гууехэ Октябриин социалис революци Туркмениин [ажа]лшадые социальна, национальна дарлалтаhаа хэтэ[рүүлэн]ь сүлөөлөө, социалис гүрэн түрын, экономикын ба соё[лой] хүгжэн hалбарха үргэн ехэ зам эдэнэй үмэнэ нээжэ [үгөө].

[Ту]ркмениин ажалшад СССР-эй бүхы арадуудай, түб[эрхэй]н түрүүндэ ород арадай аха дүү ёhоной, үнэн сэдьхэ[лэй] туhаламжада түшэглэн, түүхэдэ урдань үзэгдөөгүй [ш]энэдхэлгэ хубилалтануудые хэhэн байна. Хаанта [орос]ын гол түлэб патриархально-феодальна байгуу[лал]татай колониальна заха хизаар байhан Туркмени хү[гжэлтэй] түгэлдэр индустритай, оньhожоруулагдамал хүдөө [ажахы]тай хүгжэлтэ түгэс социалис республика болон[хой]. Электроэнергетикэ, газай, нефть илган шанаржуул[ха], химическэ, хүнгэн ба бусад промышленностиин hал[бари]нууд тогтоогдоод, үндэр хүгжэлтэ туйлаа. Үнгэрhэн [ж]элэй турша соо промышленна продукциинь хэм[жээ]н 130 дахин нэмээ. Асари ехэ дэлисэтэй уhалууриин [ба]лга, В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Каракумай туйлай [ка]нал хооhон тала байhан газарые сэсэглэhэн юазис [бол]оо. Совет Туркмени хүгжэлтэтэ хүдөө ажахын үйлэд[бэри]тэй хизаар болонхой. СССР-эй оршон мандажа бай[hан] жэлнүүдтэ хлопогой абтасын хэмжээн 100 дахин [нэм]элээ.

[Сов]ет Туркменистанай эрдэм, соёл, литература болон ис[кусс]тво үнэхөөрөө гайхамшагаар hалбарна. Арадай гэ[гээр]эл ба элүүрые сахилга үргэн ехээр хүгжэhэн байна. [Ажа]лшадай байдал саг үргэлжэ hайжарна, тэдэнэй ма[тери]альна хангалга улам ургана, эрхэ сүлөөгүй, дарлал[тат]ай байдалhаа туркмен эхэнэрэй сүлөөрэлгэ социализ[мын] агууехэ туйлалта болоно. Эхэнэрнүүд мүнөө арадай [ажах]ын, эрдэм болон соёлой бүхы hалбаринуудта эдэбхи[тэйгэ]эр ажаллана, ниитын ба гүрэнэй хэрэгүүдые хү[тэл]лэгэдэ элитэ ехэ үүргэ дүүргэнэ.

[Ту]ркмениин хүбүүд, басагад Эсэгэ ороноо хамгаалгын [Агу]уехэ дайнай хэсүү шэрүүн жэлнүүдтэ бүхы социа[лис] нацинуудай түлөөлэгшэдтэй эвм эвмээ ниилүүлэн [ир]а, Эхэ оронойнгоо нэрэ түрын, сүлөөтэ, бэеэ даахаң [бай]далай түлөө эрэлхэг зоригтойгоор тулалдаhан, дайса[ниие] даража, илалта туйлаха хэрэгтэ хамаг хүсэеэ зорюу[лан], тыл дотор шэн габьяатайгаар ажаллаhан байна.

[Ту]ркмениин ССР-эй онсо гайхамшаг туйлалтануудынь [мар]ксистско-ленинскэ hургаалай зохёон шэнэдхэгшэ [хүс]эй, совет ниитын ба гүрэнэй байгуулалтын, ленин[скэ] национальна политикын илалтын, манай ороной ара[дууд]ай аха дүүгэй холбооной ба харилсан туhалалсал[гын] эли тодо гэршэ болоно. Эдэ туйлалтанууд КПСС-эй [дайш]алхы отрядай — коммунис байгуулалтын агууехэ тү[сэбүү]дые бэелүүлхын, коммунизмын нангин сурталда [үнэн]энь байлгын, совет патриотизмын ба пролетарска ин[терн]ационализмын үзэл бодолтойгоор хүдэлмэришэд, [колх]ознигууд ба интеллигенциие хүмүүжүүлхын тула ехэ [хүдэл]мэри ябуулдаг Туркменистанай коммунис партиин [эдэбх]и ябуулгатайнь таhаршагүй нягта холбоотой юм.

[Сов]ет Туркменистанай ажалшад Коммунис партиин [удар]дабарияр КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэ[ринүү]дые бэелүүлхэ хэрэгтэ зохихо хубитаяа оруулна. [Партиин], совет арадта хандаhан КПСС-эй ЦК-гай хан[дал]да харюу болгон, юhэдэхи табан жэлэй түсэбүүдые, [табан ж]элэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэлэй социалис уялга[нуудые] болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө, ажалай бү[тээмжые] улам дээшэлүүлхын, эрдэм, техникын туйлалтануу[дые] нэбтэрэн дэлгэрүүлхын, ниитын үйлэдбэриин ашаг [үрэ] бүри ехэ болгохын түлөө оролдосотой нэтэрүүгээр [тэмсэ]нэ.

[Сов]етскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Ко[митет], СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй [Мини]стрнүүдэй Совет үндэр дээдэ шагналда — Октяб[риин] Революциин ордендо хүртэhэнтэйнь дашарамдуу[лан] Туркмениин ССР-эй хүдэлмэришэд, колхознигууд [ба] интеллигенциие үнэн зүрхэнhөө амаршална, рес[публик]ын ажалшад манай ороной бүхы арадуудтай хам[та к]оммунис байгуулалтын хэрэгтэ бүри ехэ шэнэ ам[жалта]нуудые туйлаха гэжэ батаар этигэжэ байhанаа [мэд]эйлэн мэдүүлнэ.

[Ту]ркмениин Совет Социалис Республика мандаха бол[тогой]!

[КП]СС-эй дайшалхы отряд — Туркменистанай коммунис [парти] мандаха болтогой!

[Ман]ай социалис Эхэ ороной бүхы арадуудай хани ба[рис]аай, аха дүүгэй холбооной түшэг түлгуури — Совет [Социа]лис Республикануудай Союз мандаха болтогой!

[Ко]ммунизм байгуулгын хэрэгые үүсхэгшэ, эмхидхэгшэ [С]оветскэ Союзай Коммунис парти мандаха болтогой!

[К]ПСС-эй [ЦЕН]ТРАЛЬНА [КОМ]ИТЕТ	СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ	СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ

ХАНИ БАРИСААНАЙ ЗАМААР, ЛЕНИНИЗМЫН ТУГ ДОРО

ТУРКМЕНИСТАНАЙ КОМПАРТИИН ЦК-гай БОЛОН ТУРКМЕНИИН ССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ БАЯРАЙ ЗАСЕДАНИ

Туркменистанай нииcлэл Ашхабадай гудамжа, талмайнууд hайндэрэйхеэр шэмэглэгдэнхэй. Политическэ гэгээрэлэй байшангай дэргэдэ СССР-эй гүрэнэй туг, бүхы союзна республикануудай тугууд намилзана. Республикын бии болоhоор ба Туркменистанай Компартиин байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаhан Туркменистанай Компартиин Центральна Комитедэй болон Туркмениин ССР-эй Верховно Соведэй хамтын баярай заседани ноябриин 15-да эндэ болобо.

Туркменистанай Компартиин ЦК-гай гэшүүд, республикын Верховно Соведэй депутадууд, партийна, советскэ болон ниитын эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, наука болон соёл культурын ажал ябуулагшад, Совет Армиин сэрэгшэд зал соо суглараба. Мүн бүхы союзна республиканuудhаа, Москва болон Ленинград городуудhаа ерэhэн айлшад эндэ байлсана.

Баярай заседанида хабаадагшад нүхэр А. П. Кириленкые альга ташалгаар угтаа. Туркменистанай Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь М. Г. Гапуров, Туркмениин ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. М. Клычев, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ О. Н. Оразмухамедов, Туркменистанай Компартиин ЦК-гай бюрогой гэшүүд, hайндэртэ ерэhэн делегацинуудай хүтэлбэрилэгшэд, алдарта үйлэдбэришэд, олониитын түлөөлэгшэд А. П. Кириленкэтэй хамта президиумдэ hуулсаба.

Нүхэр **М. Г. Гапуров** баярай заседани нээгээ. Социалис нацинуудай hалбаран хүгжэхын түлөө, совет арадуудай аха дүүгэй хани барисаае бэхижүүлхын түлөө, совет хүнүүдэй ажабайдалай, зол жаргалай түлөө саг үргэлжын оролдолго гаргажа байдагтань түрэл Коммунис партидаа, тэрэнэй ленинскэ Центральна Комитедтэ, ЦК-гай Политбюродо, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневтэ өөртэнь совет Туркменистанай коммунистнуудай, бүхы ажалшадайнь зүгhөө гүн ехэ баясхалан, талархал мэдүүлбэ.

Совет засагай жэлнүүдтэ республикада байгуулагдаhан бүхы юумэндэ манай ороной бүхы арадуудай ажалай, эршэ хүсэнэй ехэ хубинь бии юм гэжэ М. Г. Гапуров онсолон тэмдэглэбэ. Совет арадуудай аха дүүгэй бүлэдэ хабаатай байха гээшэ Туркменистанай ажалшадай хүсэ шадалые хэмжээлэшэгүйгөөр арьбадхана, коммунис байгуулалтада туйлагдаха шэнэ гайхамшаг илалтануудай эшэ үндэhэн болоно.

КПСС-эй ЦК-гай, тэрэнэй Политбюрогой совет арадай аша туhада, манай Эхэ ороной түгэс хүсые улам батадхахын тулада, коммунизмын илан мандахын түлөө холын хараата, сэсэн мэргэн политика бэелүүлжэ байhандань Туркменистанай ажалшад бүхы совет арадтай хамта баярлана. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Леонид Ильич Брежнев энэ талаар сэгнэшэгүй ехэ өөрын габьяатай.

М. Г. Гапуров ойн баярай hайндэртэ Ашхабад ерэhэн делегацинуудай хүтэлбэрилэгшэд болон гэшүүдые амаршална.

Мүн гэгээн hаруул, ехэ hайндэрөөр дашарамдуулан, баярай заседанида хабаадаhан бүхы хүнүүдые, республикын бүхы ажалшадые Туркменистанай Компартиин Центральна Комитедэй, республикын Верховно Соведэй Президиумэй болон Министрнүүдэй Соведэй зүгhөө үнэн зүрхэнhөө амаршалба.

СССР-эй болон Туркмениин ССР-эй гүрэнэй гимнүүд зэдэлнэ.

Баярай заседанида хабаадагшад нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй КПСС-эй ЦК-гай ленинскэ Политбюрое Хүндэлэлэй президиумдэ ехэ урма баяртайгаар hунгана.

Туркмениин ССР-эй туг, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй дурасхаалай туг баяр ёhололой маршын аялга доро зал соо оруулагдаба.

Сугларагшадта халуунаар угтагдаhан КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь А. П. Кириленко заседани дээрэ үгэ хэлэбэ.

* * *

Туркмениин Совет Социалис Республикын болон Туркменистанай Компартиин 50 жэлэй ой тухай элидхэл Туркменистанай Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь М. Г. Гапуров хэбэ.

СОВЕТ ТУРКМЕНИСТАНАЙ ТАБИН ЖЭЛ

Нүхэр А. П. КИРИЛЕНКЫН хэлэhэн үгэ

Хүндэтэ нүхэд!

Өөрынгөө алдарта алтан ойе тэмдэглэжэ байгаа совет Туркменистанай ажалшадай, таанадай дунда эдэ үдэрнүүдтэ байха гээшэ намда айхабтар баяртай байна. Октябриин социалис революциин 57 жэлэй ойе совет арадай ажалай болон политическэ ямар ехэ дэбжэлтын оршон байдалда тэмдэглэлэhыень бахархан хараhан байнабди. Мүнөөнэй үе шатын бүхы асари ехэ хубилалтанууд имагтал Агууехэ Октябрьhаа эхитэй бшуу. Тиин эндэ, танай республикын ниислэл Ашхабадта боложо байгаа мүнөөдэрэй баярай заседаниин зорюулагдаhан ушар хэрэгшье Октябриин революцитай, тэрэнэй уг зорилгонуудтай, үзэл сурталтай болон гол ёhонуудтай таhаршагүй холбоотой.

1924 ондо Туркмениин болон Дунда Азиин бусад Совет Социалис Республикануудай байгуулагдаhан ушар дэлхэй дээрэхи түрүүшын олонациональна социалис гүрэниие — ССР Союзые хүгжөөн батадхаха хэрэгтэ ехэ шата болоhон байна.

Элитэ ехэ энэ хэрэг ажалшадые социальна болон национальна дарлалтаhаа сүлөөлхын түлөө, манай ороной арадуудые жагсаан нэгэдхэжэ, хани барисаатай болгохын түлөө ленинскэ партиин үни удаан хэhэн баатар габьяата тэмсэлые эрхим зүбөөр түгэсхэhэн байна. Гүрэнэй нэгэн ниитэ холбоон дотор совет республикануудай hайн дураараа нэгэдэлгэ бүхы арадуудай зохёохы эршэ хүсые арьбадхажа, али бүхы талаар дэбжэлтэ туйлаха, зориг бадаруулма хараа замууд тэдэнэй үмэнэ нээгдэhэн юм.

Айхабтар ехэ социальна удха шанартай, хэмжээтэй хубилалтанууд совет засагай жэлнүүдтэ Дунда Азида болоо гэжэ бидэнэр бугэдэ омогорходогбди. Тэндэхи мүнөөдэрэй байдалые революциин урда тээхи байдалтай жэшэхэньшье бэрхэтэй. Социализм ба дунда зуунай үеын байдалнууд оройдоо сасуулашагүй дэлхэйнүүд ха юм. Дунда Азиин совет республикануудтал адли, бүхэли арадуудай олон зуун жэлэй гээгдэнги байдалые оройдоол хэдэн арбаад жэлэй туршада усадхаhанай жэшээ түүхэ үшөө үзөөгүй юм. Мүлжэлгэтэ байгуулалтын үедэ хэрзэгы шэрүүнээр дарлагдажа, үлэсхэлэн хооhон, ямаршье эрхэгүй байhан ажалша түмэн үнэн бэеэ бэелэн, өөрынгөө хуби заяанай бодото эзэд, ерээдүйнгөө байдалые ушар ёhо мэдэнгээр байгуулагшад болоhон юм.

Аха дүү интернациональна бүлэ дотор совет Туркмени социализм байгуулха замаар найдамтайгаар хүгжэжэ, үнгэрhэн хахад зуун жэлэй туршада социальна, экономическа болон культурна хүгжэлтын орьёлнууд тээшэ эршэмтэй, дабшалта хэжэ шадаhан байна. Туркмениин Совет Социалис Республикын болон Туркменистанай Коммунис партиин 50 жэлэй ойгоор — энэ баярта hайндэрөөр дашарамдуулан, таанадые, Туркменистанай Компартиин ЦК-гай гэшүүдые, Туркмениин ССР-эй Верховно Соведэй депутадуудые, ажалай коллективүүдэй түлөөлэгшэдые болон таанадаар дамжуулан, республикын бүхы ажалшадые, Совет Армиин сэрэгшэд болон хилэ хамгаалагшадые КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Министрнүүдэй Соведэй даалгабаряар халуунаар амаршалнаб.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Леонид Ильич Брежневhээ үнэн зүрхэнэй амар мэндэ, hайн hайхан юрөөлнүүдые республикын бүхы эрхэтэдтэ ехэ баяртайгаар дамжуулнаб. Леонид Ильич Туркменидэ ерээд ошоhоноо hайханаар hанажа ябадаг, ажалша бэрхэ, бэлигтэ туркмен арадые гүнзэгыгөөр хүндэлдэг юм.

Амаршалгын текстые барюулхыемни зүбшөөгыт.

Мүнөө эндэ байгаа союзна республикануудай, Москва болон Ленинградай делегацинууд, бүхы совет хүнүүд мүнөөдэрэй баяр ёhололые таанадтай хамта тэмдэглэлсэжэ байна.

Республикын ойтой нэгэн хамта, мүн КПСС-эй дайшалхы, бата жагсаалта отрядуудай нэгэн болоoгшо Туркменистанай Коммунис партиин 50 жэлэй ойн тэмдэглэгдэжэ байhаниинь ехэ удхатай. Партиин энэ отряд марксизм-ленинизмын үзэл сурталда хизаарлашагүй үнэн сэхэ юм. Манай арадуудай революционно-хубилгахы ажал ябуулгадаа туйлаhан бүхы амжалтануудынь, мүн хүгжэнги социалис общество байгуулжа, коммунизмын замаар тэрэнэй дабшалта ленинскэ партитай, тэрэнэй теоретическэ, политическэ болон эмхидхэлэй ажалтай таhаршагүй холбоотой.

Коммунистнууд хододоо ангиин тулалдаануудай түрүүшын зэргэнүүдтэ ябажа, шэнэ ажабайдал байгуулагшадые дахуулhан, социалис Эсэгэ орониие хамгаалха хэрэгтэ нугаршагүй хатуу зориг, эрэлхэг зүрхэ харуулhан, олониитые жагсаан, агууехэ хэрэгүүдтэ зоригжуулhан байгаа. Советскэ Союзай агууехэ Коммунис партиин үнэн сэхэ хүбүүд болоoгшо Туркменистанай Компартиин гэшүүд хододоо мүн лэ тиимэ тэмсэлшэд байhан, саашадаашье байха юм.

Манай зуун жэлэй эхиндэ Туркменистанда бии болоhон партийна организацинууд тус хизаарай ажалшадай тэмсэлые толгойлжо, тэрэниие бүхы Россин революционно хүдэлөөнэй нэгэн урасхалтай ниилүүлhэн байна. К. Атабаев, Н. Айтаков, И. Фиолетов, О. Кулиев, П. Полторацкий, М. Ходжамамедов, В. Телия, К. Овезов, Я. Житников, А. Курбанов, А. Лысенко болон бусад олон хүнүүд Ленинэй үзэл бодолнуудые эсэшэ сусаашагүйгөөр нэбтэрүүлдэг, большевик-интернационалистнууд байhан юм.

Партиин элитэ ажал ябуулагшад М. В. Фрунзе болон В. В. Куйбышев Дунда Азида Совет засаг тогтоон батадхаха хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргээ юм. Соведүүдэй Бүхэтуркмениин нэгэдэхи съездын болон Туркменистанай Компартиин нэгэдэхи съездын хүдэлмэридэ СССР-эй ЦИК-эй Түрүүлэгшэ М. И. Калинин хабаадалсаhан байна.

Нүхэд! Мүнөөдэр хэhэн бүтээhэн ажалайнгаа дүнгүүдые гаргажа байхадаа, социалис байгуулалтын эхин үе тээшэ ухаан бодолнай эзэлүүдгүй хандуулагдана. Түүхын хүгжэлтын элдэб шатануудта байhан зуу гаран нацинууд болон үндэhэ яhатануудай ажабайдалые тон шэнэ, социалис ёhoop хубилгаха гээшэ ямар хэмжээлэшэгүй ехэ, орёо хэсүү зорилго байгааб, бодоод үзыт! Оронойнай хүн зоной зариманиинь патриархально-феодальна, капитализмын урдахи үеын харилсаанай эрхэ байдалда hуужа байгаа бшуу.

Социализм байгуулха хэрэгтэшье, мүн национальна асуудалые шиидхэлгэдэшье туршагдаhан зам гэжэ байгаагүй, түүхын сэбэр тунга газараар ябаха баатай болоо hэмди. Энэ туйлай асари ехэ хэрэгые бодото дээрэнь бэелүүлхын тулада революционно эрэлхэг зоригтой, үүсхэлшэ, политическэ талаар хёрхог, ниитын хүгжэлтын жама ёhонуудые гүнзэгыгөөр ойлгодог байха хэрэгтэй байгаа бшуу.

Коммунистнуудай парти мүнөөнэй үе шатын энэ шэнэ зорилгонуудые эрхимээр дүүргэжэ шадаhан байна. Тэрэ хадаа социалис революциин ленинскэ теореор зэбсэгжэнхэй байгаа. Энэ теоридо, мүн национальна асуудалыешье шиидхэхэ научна программа ородог. Харин национальна асуудалые шиидхэнгүйгөөр, социализмын илалта туйлахын аргагүй. Гансал энэ теориие найруулан зохёолго Владимир Ильич Ленинэй агууехэ баатаршалга мүн.

Революционно теориие бодото дээрэнь бэелүүлжэ, ниитын шэнэ харилсаанда тэрэниие нэбтэрүүлжэ шадаhан ушар манай партиин айхабтар ехэ аша габьяа мүн. Манай ороной элдэб нацинууд болон үндэhэ яhатад айхабтар олон янзын онсо өөрэ эрхэ байдалда ажаhуудаг байгаа. Тиин нимэ эрхэ байдалда ленинизмын үзэл бодолнууд шадамар мэргэнээр хэрэглэгдэhэн байна. Партиин шиидхэхы, шэглүүлэн зохёохы, эмхидхэлэй үүргэгүйгөөр бэелүүлэгдэhэн нэгэшье хэмжээ хэрэг арадуудай ниитын хүгжэлтэдэ үгы юм.

Ленинскэ национальна политикын үндэhэн удха шанарынь ямар бэ гэхэдэ, тэрэ арад бүхэндэ али бүхы талаар хүгжэхэ таатай зохид эрхэ байдал олгожо, өөрынгөө бэлиг шадабаряа гүйсэдөөр дэлгэрүүлэн, манай Эхэ ороной hалбаран хүгжэхэ ниитэ хэрэгтэ эрхим оруулалтаяа хэхэ эрхэ байдал олгохо тээшэ шэглүүлэгдэнхэй бшуу.

Өөрынгөө хахад зуун жэлэй ой хүрэтэр совет Туркмениин туйлаhан бүхы гайхамшаг амжалтанууд тэрэнэй ажалшадай шэн габьяата хүдэлмэриин, тэдэнэй зохёохы эршэ хүсэнэй болон социализмын эрхэ байдалда дэлбэрhэн оюун бэлигэй үрэ дүн мүн. Туркмен арад хэhэн, бүтээhэнээрээ омогорхон баярлаха зуураа, совет арадуудай бүлэдэ ородог байhан ушарайнгаа айхабтар ехэ удха шанарые зүбөөр сэгнэн ойлгожо, аха дүү арадуудтай баталhан хани барисаагаа тон хүндэтэй хэрэг дээрэ бодожо, нимэ хани барисаагүйгөөр, хамтаран хэhэн ажалгүйгөөр, бэе бэедээ туhалалсангүйгөөр иимэ гайхалтай амжалтануудые туйлахын аргагүй байгаа гэжэ зүб тоолоно.

Партиин Центральна Комитет болон союзна правительство совет Туркмени тухай хододоо ехэ оролдолго гаргажа, тэрэнэй экономикодо, ажабайдалда, ажал хүдэлмэридэ болон хүн зоной hуудалда хабаатай бүхы хэрэгүүдтэ саг үргэлжын анхарал хандуулдаг, республикын хэрэглэмжэ болон гуйлтануудые hэргэгээр хангаан дүүргэдэг байгаа.

Агууехэ революциар мүндэлэгдэhэн совет арадуудай хани барисаан улам түгэс материальна үндэhэ hууритай болошо, харин арадуудай hаналаа нэгэдэлгэ, бэе бэедээ туhалалсалгань улам элдэб олон янзатай, үрэ ехэтэй болоожо байгаа.

Манай Эхэ ороной арадуудай зүгhөө, түбхын түрүүндэ ород арадай зүгhөө Туркменидэ аха дүүгэй ёhоной туhаламжа hайхан сагаан сэдьхэлээр үзүүлhыень, тэрэнэй хэмжээень шэнэ общество байгуулгын бүхы түүхэ хурса тодоор харуулна. Москва, Ленинградhаа, Ураалhаа, Харьковhаа, Баку болон бусад индустриальна түбүүдhээ промышленна түхеэрэлгэ болон хүдөө ажахын техникэ, инженер, технигүүд болон мэргэжэл түгэлдэр хүдэлмэришэд, багшанар болон врачнууд, научна хүдэлмэрилэгшэд эндэ эльгээгдэжэ, республикын ажахын ба соёл культурын байгуулалтада, эндэ научна түбүүдые, вузууд болон hургуулинуудые эмхидхэлгэдэ, национальна кадрнуудые бэлэдхэхэ хэрэгтэ үнэтэ ехэ хубитаяа оруулhан байна.

В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Каракумай канал хадаа туркмен арадай зохёохы сүлөөтэ ажалай бэелэл, манай бүхы арадуудай интернациональна аха дүүгэй холбоонкой, hаналаа нэгэдэлгын бодото hүлдэ тэмдэг болонхой. Тус каналые барилга Днепрогэс болон Магнитка, Турксиб болон Сталинградска тракторна завод байгуулха хэрэгтэй, шэнэ газар болон Үлэсхэлэн талые эзэмшэн ашаглаха хэрэгүүдтэй удха шанараараа адли юм.

Энэ канал бүтээлгэдэ бүхы оромнай хабаадаа. 250 гаран промышленна түбүүд техникэ, түхеэрэлгэ, материалнуудые эндэ эльгээжэ байгаа. 1.000 шахуу километр газарта сүл губиие хаха зүhэн гараhан тус каналые зубшаад, мүнөө колхоз болон совхозой таряалангууд нэмжынэ, сэсэрлигүүд сэсэглэн hалбарна, ажабайдал орьёлон бусална.

Оромнай эндэhээ хлопок, жэмэсүүд болон бусад продукциие улам ехэ хэмжээгээр абадаг болоожо байна. Хожомоо тус канал Копетдагые тойрожо, мүнөө амидаралгүйшье hаа, ерээдүйдэ хүгжэхэ ехэ боломжотой Мисрианска уудам тала руу гаража, Каспиин далайтай ниилэхэ юм.

Туркмен арадые аха дүү бүхы арадуудтай нэгэдхэжэ байгаа холбооной таhаршагүй байhаниинь, социалис Эхэ орондоо тус арадай үнэн сэхэ байдагынь, тэрэнэй дүлэтэ патриотизм Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ айхабтар хүсэтэйгөөр харагдаhан байна. Фашизмые илаха агууехэ хэрэгтэ туркмен арад ехэ хубитаяа оруулаа. Энэ илалтын 30 жэлэй ойе ерэхэ жэлдэ тэмдэглэхэмнай.

«Бүхы хүсэеэ дайсаниие бута сохилгодо зорюулха» гэhэн гансал бодолоо абтан, Туркмениин ажалшад фронтдошье, тылдэшье тэмсэжэ байгаа. Тэрэнэй хүбүүд фронтдо эрэлхэгээр байлдаhан юм. Туркменистанай 19 мянган сэрэгшэд Эхэ ороной дайшалхы шангуудта хүртэнхэй, харин 70 хүндэнь Советскэ Союзай Герой гэhэн нэрэ зэргэ олгогдонхой. Генерал Якуб Кулиевай, комиссар А. Гельдыевэй, лейтенант А. Атаевай, рядовой А. Тахиров болон бусад олон хүнүүдэй нэрэнүүд арад зоной зүрхэ сэдьхэлдэ хэтэдээ хадагалагдажа байхал.

Ажал хүдэлмэридэ үниhөө хойшо хабаадалсаhан хүнүүдые, граждан дайнай фронтнуудта тэмсэн, Совет засагые тогтоолсоhон бүхы хүнүүдые, социалис индустриин түрүүшын барилганuудые, колхоз болон совхозуудые байгуулалсагшадые, түрүүшын табан жэлнүүдэй мартагдашагүй жэлнүүдтэ шэн габьяатаар ажаллаhан, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай фронтнуудта эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэhэн, мүн тылдэ илалтые шэрээлсэhэн бүхы хүнүүдые энэ трибуна дээрэhээ халуунаар амаршалнаб.

Революциин, дайнай болон ажалай ветерануудта — нэрэ хүндэ, алдар соло! Социалис Эхэ ороной түлөө ехэ хэрэгтэ хабаадалсаhанайнгаа тула, хүндэтэ нүхэд, КПСС-эй ЦК-гай үнэн зүрхэнэй амаршалгануудые, элүүр энхэ, амжалта ехэтэй, зол жаргалтай ажаhууха гэhэн эрхим хүсэлэлынь хүлеэн абыт.

Нүхэд! Ажал хүдэлмэриин, дайн сэрэгэй үедэ шалгагдаhан, социалис аха дүүгэй холбоон манай арадуудай хоорондохи харилсаанай эгээл гол удхыень харуулна. Ехэшье, багашье хэрэгүүдтэ, ниитын ажабайдалай бүхы hалбаринуудта, алхам бүхэндөө ленинскэ национальна политикын ашата үрэ дүнгүүдые харанабди. Энээнэй ямар амидаралта ехэ хүсэн байhыень бүхы манай ажабайдал харуулжа байна. Социалис нацинуудай хоорондын харилсаан хадаа совет байгуулалтын болон марксистско-ленинскэ үзэл бодолой үндэhэн дээрэ тогтожо, национализм болон шовинизмын үлэгдэлнүүдтэ эсэргүү эбсэшэгүй тэмсэл соогуур бүрилдэhэн, тиин бэе бэеэ хүндэлхэ, бэе бэедээ гүн ехээр этигэн найдаха гэhэн үзэлөөр нэбтэрэнхэй юм. Иимэ гайхамшаг эрхэ байдалда хэншье хохидуулагдадаггүй. Бүхы үндэhэ яhатануудай хүнүүд адли тэгшэ эрхэтэй, адли уялгануудтай, мүн социализмын аша туhыень ашаглаха адли тэгшэ арга боломжотой.

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта).

[СССР-]эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

[СССР-]эй Верховно Соведые зарлаха тухай

[Сове]т Социалис Республикануудай Союзай юhэдэ[хи з]алай Верховно Соведэй хоёрдохи сессиие [Москва] хотодо, 1974 оной декабриин 18-да зарлаха гэ[жэ С]СР-эй Верховно Соведэй Президиум тогтообо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

[Москв]а, Кремль, 1974 оной ноябриин 15.

[ТУ]РКМЕНИИН ССР. [Шатлыкай] газай уурхай — [республ]икын эгээл залуу, [...]юмо уурхай. Түсэбтэ [...]элэй энэ, тодорхойл[хо ю]hэдэхи жэлдэ тус [уурхайh]аа 20 миллиард кубометр газ гаргаха гү, али түсэ[бтэ] хараалагдаhанhaa 5 [миллиар]даар ехэ газ абтахаар түсэблэгдэнхэй. [...] юhэдэхи табан жэлэй турша соо Шатлык республикын газай бусад уурхайнуудтай хамта орон дотор газ абалгые 40 процентээр дээшэлүүлхэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: сүл губида уулзалга. «Туркменгазразведка» трестын жолоошон В. Рюмшин Э. Нияскулиев хонишониие уhаар ундалуулжа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ХАНИ БАРИСААНАЙ ЗАМААР

Нүхэр А. П. КИРИЛЕНКЫН хэлэһэн үгэ

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

Танай республикын хүн зон олон яһатадһаа бүридэнэ. Туркменүүд, ородууд, узбегүүд, казахууд, украинецууд, армянууд, азербайджанууд, хэдэн олон наци болон арадуудай түлөөлэгшэд эбтэй эетэйгээр эндэ хүдэлмэрилнэ. Урда сагта феодально-байска зэрлиг гуримуудай, шажанай мухар һүзэгэй эзэрхэжэ байһан энэ нютагта ажалшадай иимэ үндэр интернациональна мэдэрэлтэй болоһондонь баярлангүй байхын аргагүй.

Арадуудай хани барисаае батадхан шэрээгшэ хүсэн болоһшо манай парти социалис нацинуудые саашадань һалбаруулха, ойро дүтэ болгохо гэһэн хараа шугамые саашадаашье хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхэ, энэ агууехэ түрүү хэрэгтэ эдэбхитэйгээр туһалха юм.

Дунда Азиин бусад республикануудтал адли танай республикын түйлаһан гайхалтай ехэ амжалтанууд национальна бэеэ даанхай байдалаа батадхахын түлөө, колониализмын хүшэр хүндэ үлэгдэлые усадхахын түлөө, үлэсхэлэн хооһон байдал үгы болгожо, социальна дэбжэлтэ түйлахын түлөө тэмсэжэ байгаа дэлхэйн олон арадуудта урма зориг бадаруулагша үльгэр жэшээ болоно.

Бусад хүршэ республикануудтал адли Туркменистандашье гадаадын олон тоото делегацинууд ерэнэ, танай дүй дүршэлые анхаралтайгаар шэнжэлэн үзэнэ. Совет засагай жэлнүүдтэ Дунда Азида болоһон асари ехэ хубилалтануудые юрэ бусын, үльгэрэйхидэл зүйл гэжэ тэдэнэр хэлэдэг. Иигэжэ сэгнэхэдээ, социализмын эрхэ байдалда совет арадуудай зохёохы ажалаараа түйлаһан үрэ дүнгүүдые үнэн зүрхэнһөө һайшаан бахархажа байһанаа харуулна бшуу.

Нүхэд! Манай түүхын баярта ойнуудые тэмдэглэхэдээ, бидэнэр хододоо ерээдүй тухай бододогбди, шэнэ амжалтануудые түйлаха хүсэ шадал олохын тулада үнгэрһэн замаа сэгнэдэгбди. Революционно болон зохёохы ажалай илалтануудые магтан дуулаха зуураа, зэлжээтэ, хожомой зорилгонуудые дүүргэлгэдэ, саашадаа юу хэхэ ёһотойб гэһэн асуудалда анхаралаа хандуулдагбди.

Хүсэ шадалайнгаа түлэг һалбаржа байха үедэ хоёрдохи табин жэлдээ республикынгаа ороһондо Туркмениин ажалшад ехээр зоригжоно. Республика мүнөө айхабтар ехэ материальна баазатай, оюун ухаанай баялигуудтай болонхой, тон ехэ амжалтануудые түйлаа. Тиин энээндээ түшэглэн, хурдан түргэнөөр урагшаа дабшаха бүхы арга боломжотой.

Танай республикада байха зуураа, Туркменистанай Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь нүхэр М. Г. Гапуровтай, ТССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр А. М. Клычевтэй, республикын Совминай Түрүүлэгшэ нүхэр О. Н. Оразмухамедовтэй хамта би нэгэ колхоздо ошооб, мүн В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ шэлэй комбинадта болон ковёр бүтээдэг фабрикада хүрэһэн, республикын ниислэлтэй сэдьхэлээ хангаар танилсаһан, арадай ажахын түйлалтануудай выставкые анхаралтайгаар үзэһэн байнаб. Тус выставкэ Туркмениин али бүхы талын дэбжэлтые тодо хүрсаар, үнэншэмөөр харуулна.

Республикын экономико хадаа мүнөө индустриально-аграрна комплекс, тэрээн доторхи олон һалбаритай промышленность, оньһожоруулагдаһан томо колхозно-совхозно үйлдбэри болоно. Мүнөө үеын үйлдбэриин үндэһэ һуури болоһшо электроэнергиие абалга байгша, ойн баярай жэлдэ танай эндэ 3 миллиард шахуу киловатт-часта хүрэхэнь. Революциин урда тээхи бүхы Россида жэлэй турша абтадаг байһан электрын хүсэндэ орходоо энэнь 1,5 дахин ехэ. 1 миллион 260 мянган киловатт хүсэтэй тепловой электростанциин барилга мүнөө Марыда түгэсхэгдэжэ байна. Энэ электростанциин бүхы блогуудай ашаглалгада оруулагдахада, мүнөө республикада хүдэлжэ байгаа бүхы электростанцинуудта абтадаг элшэ хүсэнһөө 3,5 дахин ехэ электроэнерги эндэһээ абтадаг болохо юм.

Нефть абалгын, нефть буйлуулгын, газова, химическэ, электротехническэ, машина бүтээлгын, хүнгэн, эдеэ хоолой болон мяха-һүнэй һалбаринууд Туркменидэ ехээр хүгжөөгдөө. Һүүлэй арбан жэлэй туршада промышленна продукциин хэмжээн хоёр дахин ехэ болоо. Энэ хадаа республикын промышленностиин айхабтар түргэнөөр хүгжэжэ байһые гэршэлнэ. Урдань бүхы шахуу промышленна хэрэгсэлнүүд Туркменидэ ондоо тээһээ асарагдадаг байгаа. Харин мүнөө олон ондоо сортын элдэб хэрэгсэлнүүд эндэ бүтээгдэдэг болоно, тэдэнэй 30 гаран янзань гадаадын 50 оронуудта эльгээгдэнэ.

Урдань Туркмениин географи тухай хөөрэлдөөнэй болоходо, Ашхабад болон Мары хотонуудһаа гадна, оронoй эгээн урдахи хото болоһшо Кушка гэдэг багахан город эгээл мэдээжэ газар байгаа ха. Харин мүнөө шэнэ завод болон фабрикануудай баригдажа, байгаалиин баялигуудай ашаглагдахада, республикын карта дээрэ шэнэ промышленна болон соёл культурын түбүүд — Небит-даг, Безмеин, Челекен, Шатлык, Газ-Ачак, Гаурдак гэжэ хотонууд бии болонхой. Мүн Нефтезаводск гэжэ город баригдажа байна.

Танай республикын ажалшад абаһан социалис уялга болон уггамжын түсэбүүдээ дүүргэлтэ болгон, юһэдэхи табан жэлэй байгша, тодорхойлхы жэлэй арадай ажахын зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхын түлөө, табан жэлые бүхы дээрэнь эрхимээр түгэсхэхын түлөө тэмсэжэ байна.

Ехэ юумэн хэгдээ гэжэ мэдээжэ. Табан жэлэй гурбан жэл болон арба һарын туршада промышленна үйлдбэриин хэмжээн республика дотор 38,3 процентээр ехэ болоо, харин ажалай бүтээсэ 26,4 процентээр нэмэһэн байна. Түсэбһөө гадуур 204 миллион түхэригэй промышленна продукци худалдагдаа. 2,6 миллиард түхэригэй — иимэ нилээд ехэ хэмжээнэй капитальна һомололго ашаглагдаа. Газ абаха, электроэнерги үйлдбэрилхэ, түүхэй хлопок болбосоруулха шэнэ предприятин түхеэрэлгэнүүд ашаглалгада оруулагданхай. Техническэ дэбжэлтын талаар нилээд ехэ үрэ дүнгүүд түйлагдаа.

Эдэ бүгэдые тэмдэглэхэ зуураа, республикын экономическа дэбжэлтые улам ехэ болгохын түлөө, бүхэсоюзна ажалай хубаарилай ёһоор танай республикын бэелүүлхэ зорилгонууд улам ехэ боложо байна гэжэ, нүхэд, мартаха ёһогүйт. Оронoй түлишын-энергетическэ хүсэ шадалые улам ехэдхэхэ хэрэгтэ Туркмениин оруулалтын ехэ удха шанартай боложо байһые таанар мэдэнэт. Танай эндэ айхабтар ехэ түлишын хэбтэшэнүүд, илангаяа газ — 2 триллион кубическа метр шахуу хэмжээнэй газ олдоһон байна. Эдэ бүгэдэ республикын арадай ажахын үмэнэ хүгжэлтын үргэн зам нээнэ. Мэдээжэ Кара-Богаз-Гол болон Туркмениин бусад газар нютагуудай баялигуудынь нилээд ехэ. Эдэнэй саашадаа ашаглагдахадань, сульфат-натрий, серэ, ойд, бром болон бусад үнэтэ химическэ продуктнуудые улам ехээр абаха арга олдохо. Эдэ бүгэдэ малтан абадаг болон болбосоруулдаг промышленностиин олон һалбаринуудые хүгжөөлгэдэ туһа болохо юм.

Тус табан жэлдэ Туркменидэ промышленна үйлдбэриин болон капитальна барилгын ургалтын ехэ тоонуудай хараалагдаһаниинь дэмы бэшэ. Саашадаа эдэ тоонууд бүри ехэ болохо. Ушар нимэһээ хүсэ шадалаа илангаяа ехээр эршэлхэ, материально-техническэ арга боломжо болон финансова мүнгэ зөөриие үрэ ехэтэйгээр ашаглахын түлөө партийна, советскэ, профсоюзна, комсомольско эмхинүүдэй, республикын бүхы ажалшадай харюусалгые улам дээшэлүүлхэ гэһэн эрилтэ таанарай үмэнэ табигдана. Мүн үйлдбэриин предприяти түхеэрэлгэнүүдые саг болзортонь ашаглалгада оруулжа, дүүрэн хүсөөрнь хүдэлгэхын түлөө, продукциин шанарые дээшэлүүлхын, партиин XXIV съездын тодорхойлһон бүхы зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө харюусалгаяа дээшэлүүлхэ шухала.

Нүхэд! Хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ һайн үндэһэ һуури танай республикада табигданхай. Ехэ хэмжээнэй уһалуурин хүдэлмэриин хэгдэһэнэй ашаар уһалагдадаг газар олон зуу мянган гектараар үргэдөө. Мүнөө тарилгын талмайн 97 процентһээ үлүүнь уһалагдадаг болонхой. Колхоз, совхозууд элдэб янзын хүдөө ажахын техникэтэй. Гансал энэ жэлдэ тэдэнэр 3.900 шахуу трактор, бусад олон машинануудые болон ехэ хэмжээнэй минеральна үтэгжүүлгэ абаха юм.

Промышленностьда маша үнэтэ түүхэй эд болоһшо хлопок Дунда Азиин республикануудта онсо анхарал оролдолго гаргагдадаг зүйл болонхой гэжэ мэдээжэ. Хлопогой улам ехэ хэмжээгээр абтадаг болоһшо байһандань баярламаар. Хлопок хураалгаар танай республика союз дотороо хоёрдохи һуури эзэлнэ. Тиихэдэ орон дотор бэлэдхэгдэдэг нарин утаһата бүхы хлопогой гурбанай нэгэ хуби шахууень танай республика үгэнэ.

Байгша жэлдэ «сагаан алтанай» урдань үзэгдөөгүй ехэ ургаса — 1,1 миллион шахуу тонно хлопок, тэрэ тоодо 200 мянга шахуу тонно нарин утаһата хлопок танай эндэ абтаа. Энэ хадаа совет Туркменистанай 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан гайхамшаг бэлэг мүн. Тиин энэ ехэ амжалта түйлаһантайнь дашарамдуулан, республикын хлопок үргүүлагшадые, бүхы ажалшадыень үнэн зүрхэнһөө халуунаар амаршалнаб.

Орон доторнай бүхы дээрээшье хлопогой үзэгдөө дуулдаагүй ехэ ургаса — 8 миллион тонноһоо үлүү хлопок абтаа гэжэ таанад мэдэнэт. Партиин Центральна Комитет болон союзна правительство энэ баатаршалгые үндэрөөр сэгнэнэ.

Танай республикын хүдөө ажахын бусад һалбаринуудташье ажал хэрэг яһала һайн. Каракульска хонидые үсхэбэрилхэ бүхэсоюзна бааза байха зуураа, танай республика жэл бүри миллион гаран каракуль арһа үгэнэ. Тутова торгоной буурсаг, ороохо таряа, жэмэс, овощ абалга улам ехэ болоожо байнхай.

Ехэ юумэн хэгдээ гэжэ тэмдэглэхэ зуураа, газар дайдаяа бүри аша үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ, хүдөө ажахы эрхилэлгын культурые дээшэлүүлхэ, тиигэжэ газар болон мал ажалай продукци улам ехэ хэмжээгээр абаха гээшэ айхабтар ехэ удха шанартай гэжэ үшөө дахин онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Нүхэд! Танай болон Дунда Азиин бусад республикануудай арга боломжонуудынь ехэ болоо, тэдэнэй экономико болон культурна хүгжэлтэнь үндэр хэмжээндэ хүрөө гэжэ хэлэхэдээ, общестын зохёохы гол хүсэн болоһшо арад олониитэ өөһэдөө хэлбэришэгүйгөөр ургаа гэжэ хараада абтана. Энээн тухай үшөө дахин онсолон тэмдэглэхые хүсэгдэнэ байна.

Зуун зүг гээшэ хододоо гээгдэнги байха, эндэхи хүн хэзээшье хубилхагүй гэдэг колонизаторнуудай гүрдэлгын гүйсэд буруу байһаниинь элирээ. Шэнэ общество байгуулха агууехэ революционно хэрэгтэ оролсоһон ажалшад манай зуун жэлэй эгээл түрүү үзэл суртал — ленинизмын үзэл сурталаар зэбсэглээ, тэдэнэй ниитэ һуралсалай бэлэдхэл дээшэлээ, тэдэнэр соёл культурын баялигуудые эзэмшээ, мүн гүрэниие хүтэлбэрилхэ дүй дүршэл олоо, коммунизмые эдэбхитэйгээр байгуулагшад болоо.

Хүдэлмэришэн ангиин нилээд ехэ отрядай Туркменистанда бии болоожо, бэхижэжэ, хододоо урган хүгжэжэ байһаниинь мүнөөнэйшье, ерээдүйншье байдалай талаар айхабтар шухала удха шанартай юм. Нютагай национальностиин хүдэлмэришэдэй тоогой хэлбэришэгүй дээшэлжэ байһаниинь ехэ удхатай.

Туркменистандахи шэнэ мэргэжэлтэнүүд — энергетигүүд, газовигууд, нефтянигууд, химигүүд, машина бүтээгшэд, транспортнигууд республикын хүдэлмэришэн ангиин шэнжэ шарайе улам ехээр тодорхойлдог болонхой. Гэбэшье бүхы дэлхэйдэ суурхаһан алдарта туркмен ковёрнуудые нэхэгшэ уран эхэнэрнүүдэй мэргэжэл шадабари мүнөөшье үндэрөөр сэгнэгдэдэг.

Үйлдбэриин олон мянган түрүүшүүл, шэные үүсхэгшэд, өөрынгөө хэрэгые гансхамшагаар шудалһан хүнүүд хүдэлмэришэн ангиин дунда олон мянган болонхой. Би тиимэ хүн бүхэн тухай хэлэхэ дуратай байгааб, теэд тинхын аргагүй тула хэдэхэн лэ нэрэ дурдахам. Мары хотын деподо хүдэлдэг тепловозой машинист А. Джумаев эрхим зэргын мастер болонхой. Тэрэ һайн бүтээсэ ехэтэй ажалаараа тэрэ ажалшадай дунда ехэ хүндэтэй болоожо, мүнөө СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй Түрүүлэгшын орлогшоор һунгагданхай. Бурильщик Х. Гуджименов Шатлыкска газай хэбтэшые эзэмшэхэ хүдэлмэринүүдтэ бэеэ илангаяа һайнаар харуулһан байна. Небит-дагай нефть абадаг олзоборинуудта мастер Э. Боровников ажалладаг. Тэрэнэй бригадань хэдэн жэлэй туршада нефтиин промышленностьдахн эгээ эрхим үрэмдэлгын бригада гэжэ тоологдодог.

Шэлэй комбинадай наладчигуудай бригадир, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Г. Атаев, Ашхабадай пумаажан бүдэй комбинадай бүд нэхэгшэ Э. Овезова, ковёрой фабрикын мастер Д. Аннакулиева болон бусад олон хүнүүдэй нэрэнүүд бүхы республика дотор мэдээжэ болонхой.

Иимэ хүнүүдэй ажалай баатаршалгада, өөрышгөө уялгые эрхимээр ойлгодог ябадалдань манай общестын түрүү хүсэн, коммунис байгуулалтын тугые үргэгшэ ябагша хүдэлмэришэн ангиин эрхим шэнжэ шанарнууд бодото тодорхойгоор харагдана гэжэ бидэнэр тоолонобди. Совет Туркмениин хүдэлмэришэн ангида, үйлдбэриин түрүүшүүл болон шэные үүсхэгшэдтэ, коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулгада түрүүшын зэргэдэ ябагшадта — нэрэ хүндэ, алдар соло!

Туркмениин тарялшад колхозуудай байгуулагдаһанһаа хойшо шэнэ үе шатада ороо. Эдэнэр мүнөө социалис үзэл бодолтой, коллективистскэ зан заншалтай, эрдэм һургуулитай, түрүү техникые мэдэхэ хүнүүд юм.

Ашхабадай областиин «Теджен» совхозой механик-жолоошон А. Италмазов хүдөө ажахын ажалшадай ямар юумэ түйлажа шадаха байһыень эли тодоор харуулна. Тэрэ 1970 ондо машинаар 493 тонно хлопок хураһан, харин байгша ондо 550 шахуу тонно хлопок хуряаба. Хонишон А. Алламурадов саг үргэлжэ хонинһоо түл олоор абадаг, нооһо ехээр хайшалдаг байна.

Туркмен тарялшадай дундаһаа колхозно үйлдбэриин гайхамшаг олон эмхидхэлшэд гараа. Тэдэнэй нэрэнүүд таанадта мэдээжэ. Ташаузска областиин Тельманэй нэрэмжэтэ колхозые хоёр дахин Социалис Ажалай Герой О. Эрсарыевай таһалгаргалгүйгөөр толгойлжо эхилһэнһээ хойшо һаяар 40 жэл болохонь. Тэдэнэй хэрэгүүд, республикын хүдөө ажахын бүхы түрүүшүүлэй хэрэгүүд үндэр магтаалда хүрэмөөр. Тэдээндэ мүн лэ нэрэ хүндэ, алдар соло!

Нүхэд! Танай республикын ажалшадай коллектив дотор хүдэлмэришэд, колхозниигуудтай нэгэн хамта арадай интеллигенци үрэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилнэ. Арадай интеллигенциин бүрилдэһэн ябадал социализмын ехэ түйлалта мүн. Ленинскэ ёһоор соёлой хубисхалай бэелүүлэгдэһэнэй ашаар Туркмениин олониитэ зоной ниитэ һуралсалай бэлэдхэл болон ушар ёһо мэдэлгэнь дээшэлхэһээ гадна, арадай ажахын, наука, техникын, соёл культурын бүхы һалбаринуудта мэргэжэл түгэлдэр кадрнууд бэлэдхэгдэһэн, бэлигтэ уран зохёолшод болон искусствын ажал ябуулагшад урган гараһан байна.

Оройдоол 50 жэлэй саада тээ Туркмениин үсөөхэн хүнүүд лэ уншажа, бэшэжэ шадаха байгаа. Харин мүнөө мянган хүн бүхэндэ дээдэ, мүн гүйсэд ба гүйсэд бэшэ дунда эрдэмтэй 500 шахуу хүн тоологдоно. 10 мянган хүн бүхэндэ хүртэхэ студентнүүдэй тоогой талаар танай республика Англи, Франци мэтын хүгжэнги капиталис оронуудай урда оронхой.

Багшанар болон врачнуудай, инженер болон агрономуудай, эрдэмтэдэй, арад зоной аша туһада бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм мэдэсэеэ зорюулжа байгаа соёл культурын хүдэлмэрилэгшэдэй ажалынь һайн һайхан үгэнүүдээр дурдагдаха ёһотой. Багша Р. Ухулова, врач К. Субханов, инженер А. Кузьмин, агроном Б. Рахманов болон Туркменистанай арадай интеллигенциин бусад олон эрхим түлөөлэгшэд бүгэдэ арадай дунда хүндэтэй болоожо, инаглан дурлагдадаг.

Хори гаран научно-шэнжэлэлгын институдуудые нэгэдхэжэ байгаа республикын Наукануудай академи, тэрэшэлэн хамта дээрээ 60 гаран дээдэ һургуулинууд болон бусад научна эмхинүүд арадай ажахын болон социально-культурна элдэб олон асуудалнуудые шэнжэлжэ байдаг юм. Академик Н. Тачмурадов болон бусад олон эрдэмтэдэй нэрэнүүд танай республикын газаа тээ мэдээжэ болонхой.

Коммунис һайн һайхан зорилгонуудаар зоригжуулагдажа байгаа совет Туркменистанай соёл культура социализмын үедэ һалбаран хүгжөө. Урда үеын искусствын, туркмен арадай агууехэ хүбүүд Махтумкули, Молланепес, Кеминэ гэгшэдэй зохёолнуудай үнэтэ, түрүү бүхы зүйлнүүдыень, тэрэшэлэн аха дүү арадуудай уран һайханай дүй дүршэлые тэрэ бэедээ шэнгээн абаһан байна. Элитэ ехэ совет уран зохёолшо, Социалис Ажалай Герой Берды Кербабаевай нэрэнь Советскэ Союздашье, хилын саанашье үргэнөөр мэдээжэ болонхой. СССР-эй арадай уран зураагша И. Клычев, СССР-эй арадай артистнууд А. Карлиев, С. Мурадова болон А. Кульмамедова, композитор В. Мухатов, арадай уран зохёолшо К. Курбаннепесов гэгшэдэй нэрэнүүд айхабтар хүндэтэйгөөр дурдагдадаг.

Олониитын ажал ябуулгада эхэнэрнүүдэй эдэбхитэйгээр хабаададаг болоһоной ашаар туркмен арадай зохёохы хүсэн улам ехэдээ. Харин хуушан байгуулалтын үедэ эхэнэрнүүд олониитын ажалһаа бодото дээрээ зайсуулагданхай байгаа. «Өөрынгөө хуби заяае — богоолой хуби заяае туркмен эмэгтэйшүүл толотомо жаргалаар һолёо» гэһэн уран мүрнүүдые республикын габьяата поэтесса Т. Эсенова бэшэһэн байдаг. Туркмен эхэнэрнүүдэй дундаһаа ажалай олон мянган геройнуудай, ниитын болон гүрэнэй олон ажал ябуулагшадай, тэрэ тоодо министрнүүдэй, партийна комитедүүдэй секретарьнарай, предприятиин директорнүүдэй, колхозой түрүүлэгшэнэрэй, дээдэ һургуулиин ректорнүүдэй хүмүүжэн гараһаниинь, нүхэд, гайхамшаг хэрэг гээшэл. Мүнөө Туркмениин дээдэ һургуулитай бүхы мэргэжэлтэдэй 37 процентнь, мүн тусхай дунда эрдэмтэй хүнүүдэй 51 процентнь эхэнэрнүүд болоно.

Энэ баярта үдэр КПСС-эй Центральна Комитедэй зүгһөө коммунизм эдэбхитэйгээр байгуулагша туркмен эхэнэрнүүдые үнэн зүрхэнһөө амаршалнаб, ажал хүдэлмэридөө шэнэ амжалтануудые түйлахыень, элүүр мэндэ, зол жаргалтай ажаһуухыень үнэн сэдьхэлһээ хүсэнэб.

Үргэн олон ажалшадые нэгэдхэжэ байгаа республикын профсоюзууд экономико дэбжүүлхэ, арадай байдал һайжаруулха хэрэгтэ шухала туһа оруулна.

Манай оронoй бусад газарнуудтал адли танай республикын залуушуулшье үйлдбэридэ шэн габьяатаар ажаллана, эрдэм һургуули хэнэ. Туркменидэшье, мүн манай агууехэ Советскэ Союзай бусад газар нютагуудташье тэдэнэй ажаллажа, алдар солодо хүртэхэ бүхы арга боломжо бии. Зэргэнүүдтээ 300 мянга шахуу хүнүүдые багтаадаг республикын комсомол коммунизм эдэбхитэйгээр байгуулагшад, дүлэтэ совет патриодууд болон хэлбэришэгүй шууд интернационалистнууд байхаар хүбүүд, басагадые хүмүүжүүлнэ.

Манай парти, правительство Эхэ оронойнгоо үмэнэ совет хүнүүдэй хэһэн ажалай аша габьяае үндэрөөр сэгнэдэг. Совет засагай жэлнүүдэй турша соо Туркменистанай 42 мянга гаран ажалшад ССР Союзай орден, медальнуудаар шагнагданхай, 301 хүн Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Энэ хадаа коммунизмын түлөө тэмсэлэй үргэн ехэ фронт дээрэ ёһотойл түрүүлэн ябаһан тугшад мүн.

Табигдажа байгаа зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхын тулада республика дотор али бүхы юумэн бии гэжэ дээрэ хэлээ һэм. Нэн түрүүн манай образноор хэлэдэгэй ёһоор, партиин ба арадай алтан жаса — коммунизмын хэрэгтэ үнэн сэхэ кадрнууд бии. Эндэ партийна эхин организацинуудай, партиин райкомуудай, горкомуудай болон обкомуудай секретарьнууд, советскэ, профсоюзай болон комсомолой организацинуудай, предприятинууд болон научна эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, суртал бодолой хүдэлмэри эрхилдэг организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд тухай би хэлэнэб.

Республикын партийна организациин, тэрэнэй Центральна Комитедэй ба ЦК-гай Бюрогой хүтэлбэри доро ябажа, түйлаһан амжалтадаа түшэглэн, Совет Туркмениин ажалшад юһэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы шата дээрэ хүсэ шадалаа улам арьбадхан элсүүлхэ, социалис мүрысөөнэй түгэлдэр хүсые бүри дүүрэнээр хэрэглэхэ, агуухэ Эхэ оронойнгоо аша туһада шэнэ амжалтануудые түйлаха байха гэжэ батаар найдажа байһанаа һайндэрэй үедэ элирхэйлэн мэдүүлхыемни зүбшөөгыт.

Нүхэдүүд! Манай орон коммунизм байгуулха замаар бата найдамтайгаар дабшана. Партиин ба арадай ажабайдалда үнгэрһэн арбан жэлэй үе тон ехэ аша үрэтэй байба. Экономическа ба соёл культурын байгуулалтын али бүхы һалбаринуудта, партийна, гүрэнэй ба ажахын ажал ябуулгын али бүхы һалбаринуудта КПСС-эй ЦК-гай (1964 оной) октябриин Пленумэй түйлай ехэ нүлөөн ехэ аша үрэтэй байба.

Энэ Пленумэй элитэ ехэ удха шанарынь юуб гэхэдэ, хүгжэнги социалис общестын эрхэ байдалда харюусамаар, коммунис байгуулалтын мүнөөнэй шухала эрилтэнүүдтэ болон дэлхэй дээрэхи шэнэ оршон байдалда харюусамаар партиин мүнөө үеын политическэ хараа шугамай үндэһэ һуури табиһан байха юм.

Энэ хараа шугамые КПСС-эй XXIII, XXIV съезднүүд али бүхы талаһаань хүгжөөһэн, баяжуулһан байгаа. Партиин зохёон хараалһан үргэн ехэ хэмжээнүүдэй дунда партийна ажабайдалай ленинскэ ёһо гурим бэелүүлгэ, промышленностиие түсэблэхэ ба хүтэлхэ хэрэг нарижуулан һайжаруулга, аграрна политика, арад зоной һуудал байдал дэбжээхэ тушаа үргэн ехэ хэмжээ ябуулганууд, социалис демократиие улам саашадань хүгжөөлгэ, Соведүүдэй болон ниитын организацинуудай үүргые, олониитын зохёохы эдэбхи хэшээлые дээшэлүүлгэ шухала һуури эзэлнэ.

Партийна хараа шугам хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлһэнэй ашаар экономикые хүгжөөхэ, арад зоной һуудал байдал улам һайжаруулха хэрэгтэ түйлай ехэ шэнэ амжалтанууд түйлагдаа гэжэ бидэ бултадаа хаража байнабди. Һүүлшын арбан жэлэй турша соо национальна доход хоёр дахин ехэ болоо, оронoй научна ба үйлдбэриин хүсэ шадал горитой ехээр ургаа.

Манай общество дотор морально-политическэ гайхамшагта оршон байдал бүрилдэн бии болоо, бэхижэн хүгжөө, олониитын эдэбхи үүсхэл улам ургана, парти болон, арадай нэгэдэл үшөө бата бэхи болоо. Хэлбэришэгүй сэхэ, түгэс шадабаритай байлга, үгэ ба ажал хэрэгэй хоорондо алгасалгүй байлга, хамтааран хүтэлэлгэ, орёо хүндэ асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ ухаансар ёһоор хандалга, олониитэдэ түшэглэлгэ гэһэн түрүүшын ээлжээнэй шэнжэтэй хүдэлмэриин ленинскэ онол арга хадаа ниитын ажабайдалай али бүхы талануудые улам саашадань нарижуулан һайжаруулха шухала үндэһэ баримтань мүн болоно.

Эдэ бүгэдэдэ — партийна ба гүрэнэй ажабайдалай ленинскэ гол ёһонуудые хэлбэришэгүйгөөр сахиха тухай анхаралаа хандуулдаг КПСС-эй түйлай ехэ аша габьяа бии. Энээндэ — партиин Центральна Комитедэй, Политбюрогой ба ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Леонид Ильич Брежневэй өөрынь аша габьяа бии. Эсэшэ сусашагүй, олон түхэл янзын ажал ябуулгаараа, мүн бодото байдалые шэнжэлжэ, холын хараатайгаар шиидхэдэгээрээ, политическэ хүтэлбэрилэгшэ байһан өөрынгөө элитэ ехэ шэнжэ шанараараа эб найрамдал ба арадуудай аюулгүй байдал бэхижүүлхэ тухай, социалис гүрэнүүдэй хани нэгэдэлые ба дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй саашанхи нягта жагсаал тухай эсэшэ сусашагүй анхарал оролдолго гаргадагаараа тэрэ манай арадай дунда үндэр дээдэ нэрэ хүндэтэй, бүхы дэлхэй дээрэхи түрүү үзэлтэй, эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй зүгһөө тон үргэн ехээр мэдэрэгдэдэг болоо.

Эдэ жэлнүүдэй турша соо коммунизм байгуулгада түйлагдаһан элитэ ехэ шэнэ амжалтанууд дэлхэйн оршондо Советскэ Союзай дүүргэдэг улам ехэ болоһон үүргэ хадаа манай партиин түлөө, социалис Эхэ оронoй түлөө бүхы совет хүнүүдэй дунда үшөө ехэ омогорхол түрүүлнэ, ажалда, коммунизмын түлөө тэмсэлдэ зориг бадаруулхы хүсэн болоно.

Мүнөө партиин ба бүхы совет арадай шиидхэдэг гол шухала зорилгонь юуб гэхэдэ, юһэдэхи табан жэлые амжалтатайгаар түгэсхэлгэ, оронoo хүгжөөлгөөр үлэмжэ ехэ хэмжээндэ хүрэлгэ, КПСС-эй болохоёо байгаа XXV съездын тодорхойлхо ерээдүйн хараа шугамууд болон коммунизм улам саашадань байгуулха түсэбүүдэй түрүүшын үндэһэ һуури байгуулха хэрэг болоно.

Табан жэлэй үнгэрһэн дүрбэн жэл шахуу саг соо энээниие бэелүүлхын тулада нилээд ехэ үндэһэ һуури байгуулагдаа. Национальна доход 25 процент үлүүгээр ехэ болоо, харин промышленна үйлдбэриин хэмжээн тухайлхада гурбанай нэгэ хубяар дээшэлээ. Энэ жэлэй арба һарын турша соо промышленна үйлдбэриин ургалтын темп 8,2 процентдэ хүрөө, харин жэлэй түсэбөөр 6,8 процент хараалагдаһан байгаа. Энэ жэлдэ түсэбһөө гадуур тухайлхада 6 миллиард түхэригэй продукци үйлдбэрилэгдэхэ байха гэжэ хүлеэнэбди. Үргэн ехэ капитальна барилгын эсэстэ үйлдбэриин гол фонднууд 1974 оной эсэс багаар 1970 онойхитой сасуулбал, 1,4 дахин ехэ болохо юм. Научно-техническэ дэбжэлтын ашаар промышленностьда ба барилгада ажалай бүтээсэ дээшэлһэн байна.

КПСС-эй ЦК-гай (1965 оной) мартын Пленумэй зохёон хараалһан партиин мүнөөнэй аграрна политикые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлжэ байхада, нилээд горитой үрэ дүнгүүд түйлагдаа. Энэ жэлдэ сагай уларилай тогтуурингүй байгаашье һаань, зарим нэлэнхы үргэн районуудай ган гасуурһаа хохидоошье һаань, эрхим ургасатай байһан 1973 онойхиһоо бэшэ энээнэй урда тээхи бүхы жэлнүүдэйхидэ орходоо, ехэ ороохо таряан суглуулагдаха юм. Мал ажалай продуктнууд ехээр абтажа, худалдагдаһан байна.

Партиин XXIV съездын хараалһан социальна программа хэлбэришэгүйгөөр дүүргэгдэнэ. Энэ ушар сэдьхэл баясуулна. Хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай салин хүлһэн, колхозниигуудай ажалай түлөөһэн дээшэлүүлэгдээ, пенсиин ба стипендиин хэмжээн ехэ болоо. Хэдэн арбаад миллион хүнүүд шэнэ гэр байрануудые абаа. Хэрэглэмжын ниитын фонд ехэ болоо.

Ажалшадай материальна болон соёл культурын улам ургажа байгаа эрилтэнүүдые бүри дүүрэнээр хангаха хэрэгтэ зорюулагдаһан хэмжээнүүдэй үрэ дүнгүүдынь республика бүхэндэ, тэрэ тоодо танайшье республикада эли тодоор харагдана.

Ажалша-туркменэй байдал, ажаһуудал хэр зэргэ хубилааб гэжэ таанад өөһэдыгөө жэшээ дээрэһээ мэдэнэт. Гэр бүлэеэ юугээр эдеэлүүлхэб, үхибүүдээ хайшан гээд хубсалуулхаб гэһэн үдэр бүриин һанаата бололго социализмын илахатай хамта тэрэнэй ажабайдалһаа хэтэ мүнхэдөө һалан ошоо бэлэй. Республикын ажалшадай олзо доход саг үргэлжэ дээшэлнэ. Улад зондо мебель, холодильнигууд, хубсаһа угаадаг машинанууд, велосипедүүд, мотоциклнууд, автомобильнууд улам олоор худалдагдана. Урдань олонхи зонойнь хара балгааһануудсоо һуудаг байһан эндэтнай жэл бүри 100 мянга гаран хүнүүд болбосон түхэлтэй шэнэ гэр байрануудта нүүжэ ороно. Шэнэ һургуулинууд, больницанууд, хүүгэдэй эмхи зургаанууд, соёлой байшангууд, худалдаа наймаанай предприятинууд ашаглалгада үгтэнэ, ажаһуудалай хэрэглэмжые хангалга улам үргэдхэгдэнэ.

Арад зоной аша туһа анхарал оролдолго, совет хүнүүдэй ажаллаха эрхэ байдал ба ажаһуудал жэлһээ жэлдэ улам һайн болоожо байха тухай, харин хүн зоной болбосоролые улам удха түгэлдэр болгохо, дээшэлүүлхэ тухай анхарал оролдолго партиин эрхилдэг ажал ябуулгын үндэр ехэ уг зорилго мүн болоно. Арад зоншье, совет хүн бүхэн энэ уг зорилгоёо өөрынгөө уг зорилго мэтээр мэдэрхэдэ, партиин табиһан зорилгонуудые, түсэбүүдые бэелүүлхын тула бүхы юумэ хэнэ бшуу.

Нүхэдүүд! Түйлаһан бүтээһэнэй тэмдэглэхэ зуураа, бидэ имагтал мүнөөдэрэйнгөө амжалтануудые хараха бэшэ, мүн үглөөдэрэйнгөөшье, бүри ехэ зорилгонуудые хараха, бии байгаа дутагдалнуудые дары түргөөр усадхаха ябадал түйлаха уялгатайбди. Үйлдбэриие ёһотой соонь хүгжөөхын, продукциин ассортимент үргэдхэхын тулада бүхы юумэнэй үшөөл хэгдэдэггүй байһаниинь гэмшэлтэй. Хаа хаанагүй түсөблэлгын журам сахигданагүй. Түсэбөөр хараалагдаһан барилганууд та үгтэһэн мүнгэ зөөри болон материалнуудые дура зоргоороо гаргашалха ябадал үшөөл үзэгдэнэ, шэнэ үйлдбэринүүдые ашаглалгада тушааха, тэдэниие ашаглаха болзорнууд үшөөл сахигданагүй. Продукциин зарим зүйлнүүдэй шанар һүрхэй һайн бэшэ байна.

Танайшье республикын арадай ажахыда инимэрхүү дутуу дундануудүсөөн бэшэ бии гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Таанад тэдээн тухай намһаа үлүүгээр мэдэнэ бэзэт, тэдэниие түргөөр усадхахын тулада бүхы шухала юумэ хэхэ, гүрэнэй аша туһада бүри харюусалгатайгаар саашадаашье хандаха байхат гэжэ найданабди.

Энэ жэлдэ, мүн 1975 ондо, табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ шэнэ, арбадахи табан жэлэй эхилхын урда тээ оронoй экономическа хүгжэлтын хараа зорилгонуудые шадаал һаа ехээр бэелүүлхын тулада зохёон байгуулхы хүсэлэл оролдолгоёо элсүүлхэ гэжэ мүнөө хэзээ хэзээнэйхиһээ шухала болоод байна.

Энээн тухай Кишинёвтэ үгэ хэлэхэдээ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев һайнаар хэлээ һэн. Партийно-политическэ ба ажахын ажал ябуулгын гол үндэһэн асуудалнууд тэрээн дотор али бүхы талаһаа хаража үзэгдэһэн, хойшолуулашагүй зорилгонууд табигдаһан байна. «...манай хүгжэлтын мүнөөнэй шатын гол илгаань юуб гэхэдэ, манай оронoй экономическа ургалтын тоогой баримтын хажуугаар шанарай баримтанууд имагтал түрүүшын ээлжээндэ улам ехээр табигдана», — гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев хэлээ һэн. Парти хадаа үйлдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, продукциин шанар һайжаруулха - ябадал хэлбэришэгүйгөөр, нэтэрүү оролдосотойгоор түйлана.

Энэ хадаа, нүхэдүүд, гол шухала асуудалнууд болоно. Тэдэниие шиидхэһэнһээ саашанхи экономическа ба научно-техническэ дэбжэлтэ, коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулгын темп дулдыдана бшуу. Энэ хадаа бүхы партийна, профсоюзай ба комсомолой организацинуудай, советскэ, ажахын ба түсэблэлгын органуудай, промышленностиин, транспортын, барилгын, хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй, манай бүхы партиин, бүхы арадай гол анхаралда байха манай экономическа хүгжэлтын гол шэглэлнүүд мүн болоно.

Экономическа хүгжэлтын аша туһа, мүн ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ зорилгонууд эмхидхэлэй партийна, үзэл сурталай хүдэлмэриие саг үргэлжэ нарижуулан һайжаруулха гэһэн эрилтэ табина гээд мүн лэ онсолон тэмдэглэхэ хүсэлэнтэйб. Олониитын дунда манай уг зорилгонуудые, байгуулалтын тон шухала ажахын ба соёл культурын зорилгонуудые оньшотой һайнаар, эли тодоор, ойлгосотойгоор тайлбарилха, үнгэрһэн сагай үлэгдэлнүүдые, тэрэ тоодо эхэнэртэ феодал-байнуудай хандадагтал адляар хандаха ябадалые эрид нэтэрүүгээр дабан гараха, социализмда эсэргүүгээр номнодог дайсадай номнолой худал хуурмагые, хардалгые элишэлхэ, буржуазна ба ревизионис үзэл сурталай али бүхы номнолдо эсэргүүгээр доболхы шэнжэтэйгээр тэмсэхэ шухала.

Бидэ элитэ ехэ амжалтануудые түйлаабди, ушарынь гэхэдэ, манай парти хододоо марксизм-ленинизмые хүтэл-
бэри болгодог, олон
үүсхэлдэ, зохёохы а
хүдэлмэришэн анги
хозно тарялшадай бол
дай интеллигенциин об
гүй бата нэгэдэлдэ тү
дэг юм. Марксизм-лени
дэ үнэн сэхэ байлга,
скэ партияа тойрооһ
һан совет хүнүүдэй х
шэгүй нягта жагс
коммунизм байгуулха
та зам дээрэ манай т
ерээдүйн амжалтануу
лон илалтануудай най
эшэ үндэһэниинь мүн.

Нүхэдүүд! Һүүлэй
нүүдтэ уласхоорондын
шондо партиин ба Со
рэнэй эрхилһэн ажал
га горитой һайн үрэ д
тэй байба. Энэ
КПСС-эй XXIV съезд
даадын политическэ
шугамаар тодорхойл
Эб найрамдалай пр
мын али бүхы шэглэ
нилээд урагшаа дабш
га олдоһон байна.

Манай уласхооронд
рэгүүд ямар бэ гэжэ
эй ЦК-гай Генеральн
тарь нүхэр Л. И. Б
вэй, бусад хүтэлбэр
дэй хэлэһэн үгэ сэө
над һайнаар мэдэн
мэһээ гадаадын поли
имагтал зарим тэд
далнууд дээрэ тогт

Нэн түрүүн тон
зүйлынь онсолон т
хэ хэрэгтэй. Манай
ба гүрэнэй шиндхэ
дүүргэһэнэй ашаар
рамдал, арадуудай
байдал, хүн түрэлт
циальна дэбжэлтын
агуухэ хэрэгтэ бэхж
ерээдүйн хараа зам
һайжараа. Ёһотойл
удха шанартай хэр
лүүлэгдээ — «хүйтэ
най» түгшүүрнлые һу
ха, уласхоорондын
лые һайжаруулха тэс
дэхэ эрид эрьелтэдэ
бигдаа.

Өөһэдынгөө гада
литикые бидэ социа
нэгэдэлэй аха дүү
тай нягта холбо
ябуулнабди. Дэлхэй
лизмые бэхижүүлгэ,
скэ Союзай болон б
циалис гүрэнүүдэй
ческа, оборонно хүс
лай ургалта, гадаа
тическэ асуудалаар
хамтын ябуулга, с
мын аша туһада дэл
рэхи хүсэнүүдэй тэн
ниитэ хубилалта ха
хэй дээрэ болоҗо
һайн хубилалтануудай
римтануудынь мүн
Уласхоорондын по
бүхы гол асуудалнуу
циализмын аха дүү
нэгэдэмэл фронт бо
сэдэг, өөһэдынгөө
оролдолгые нягтаар
дуулан эрхилдэг юм.
даа эли бодо үрэ д
үгэдэг. Хэдэн арба
турша соо эдэ орону
сэһэн бүхы юумэнүү
хинь мүнөө бодотоор
Вьетнамдахи им
ээрхэг түримхэй я
эсэс табигдаа. Г
Демократическа Рес
гансаардуулан хо
ябадал усадхагдаа.
ГДР гадаадын по
эдэбхитэй ажал ябу
хилжэ эхилээ. Ку
люциин түйлалтану
ехээр мэдэрэгдэнэ.
Республикын уласхо
нэрэ хүндэ улам бэ

Аха дүү арадууд
та бидэ һаяшаг
Полышын, Румыни
риин 30 жэлэй ой
ниин Демократическ
публикын 25 жэлэй
дэглээ һэмди. Һая
лой Арадай Респуб
жэлэй ой тэмдэг
Энээнтэй дашара
энэ һайндэртэ нүх
Брежнев түрүү
партийно - правите
делегаци хабаадал

Ойн баярай эдэ
лэлгэнүүд хадаа ни
байдалай али бүхы
нуудта эдэ орону
дуудай түйлаһан
үрэ дүнгүүдэй, соц
ни нэгэдэлэй улам
жэ байгаа нягта
толотомо гэршэ б
Социалис гүрэнү
нэгэдэлэй, мүн Сэ
Варшавска Догово
низациин оршондо
дэдэг тэдэнэй ня
саа холбооной уд
мүнөө үеын шатада
болоо. Манай парт
жэлтэдэ саашадаа
тэйгээр нүлөөлхэ б

Нүхэдүүд! Түр
байдалые улам
дань һуларуулг
ниие зайлашагүй
тэй болголгын,
бүхы дэлхэй д
раан бэелүүлгын
нууд социализмын
рамдалда дуратай
политикын гол
байһаар. Хари
хүтэлбэрилэгшэдт
тоодо ФРГ-гэй
Шмидт, Пакистанай
министр З. А. Бх
гай гүрэнэй се
Киссинджер гэг
шаг Москвада м
уулзалганууд бол
нүүд энэ хэрэгтэ
һан байгаа. Энэ
рамдуулан. нүх
Брежневэй ноябр
дэ Владивосток ш
гай президент
1974 оной декаб
цинин президент
д'Эстен гэгшэдтэ
залганууд, тэрэ
оной январьда н
Брежневэй Дунд
тэ аяншалха ябад
удха шанартай ба

(Түгэсхэлынь 3-д

ЛЕНИНИЗМЫН ТУГ ДОРО

Нүхэр А. П. КИРИЛЕНКЫН хэлэhэн үгэ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи, 2-дохи хуудаhануудта).

Европо түби дээрэ аюулгүй байдал сахиха найдамтай бата гурим тогтоохо хэрэгтэ Советскэ Союз, социалис хани нэгэдэлэй бусад оронууд онсо удха шанар олгоно. Энэ түбидэ олохон жэлэй турша соо зэбсэгтэ хүнүүдэй эгээл түгэлдэр ехэ хүсэтэй бүлэглэлнүүд урда урдаhаа хаража байгаа hэм ..уу. Европодо аюулгүй байдал сахиха асуудалнуудые бодотоор шиидхэхэ гэhэн манай оронуудай олон жэлэй туршада гаргаhан хүсэлэл оролдолго бүхы Европын ..өөлөө зарлаха хэрэгтэ нү..hэн байна. Иимэ ехэ ..жээнэй уулзалгые түүхэ.. анха түрүүшынхеэ үнгэр.. үедэ бага бэшэ бэрхэ..лнүүд тохёолдоо hааб. Гэбэшье эндэ хабаадаг..дай hайн дура сэдьхэл гар..ад байбалнь, эдэ бэрхэ..лнүүд дабагдаха жэ..этэй. Дээдэ тушаал..дай бүхы Европын зүб..нэй түгэсхэхы шатада ..хала hайн үрэ дүнгүүд ..лгадаха байха гэжэ Ев..ын арадууд найдана. ..энние туйлахын тулада ..дынгоо талаhаа бидэшье .. бүхы шухала юумэ хэ..бди.

..Буу зэбсэг яаралтайгаар ..элгые хизаарлахын түлөө, харин ерээдүйн сагта ..ние болюулхын түлөө. ..ы гүрэнүүдэй хоорондо али алиндаа аша туhатай, тэгшэ эрхэтэй үргэн ехэ харилсаа холбоо hайжаруулхын түлөө бидэ эдэбхитэйгээр тэмсэнэбди.

Сэрэгэй хёморооной гуламтануудай үшөө байhан лэ сагта, зарим гүрэнүүд болон бүхэли орон нютагуудай түгшүүрилтэ байдал hулаpуулха хэрэгэй хажуу тээнь байhан лэ сагта бата бэхи эб найрамдал туйлагдахагүй гэжэ яhалашье ойлгосотой. Тиимэhээ Парижда баталагдаhан хэлсээнүүдэй хэлбэришэгүйгөөр дүүргэгдэхын, тиигээд Вьетнамдахи байдалые политическэ ёhoop гуримшуулгые эсэстэнь хүргэхын тулада, Дутын Зүүн зүгэй асуудал хүсэдөөр, үнэн зүбөөр шиидхэхын тулада, Кипрэй Республикын бэеэ даанхай байдал, эрхэ сүлөө, газар уhанайнь бүрин бүтэн байлгые наринаар хүндэлхын тулада Совет гүрэн нэтэрүү оролдосотойгоор тэмсэнэ.

Азида аюулгүй байдал хамтаараа сахилгын гурим байгуулха гэшэ энэ түбидэ тогтууритай эб найрамдал, харилсаа холбоо хангахын тулада ямар ехэ удха шанартай байhаниинь мүнөө илангаяа эли тодоор харагдана. Иимэ гурим байгуулхын тулада энээндэ хабаатай бүхы гүрэнүүдэй, нэн түрүүн Азиин гүрэнүүдэй хамтын хүсэлэл оролдолгын хэр шухала, хэрэгтэй байhаниинь улам бүри тодоор ойлгогдодог болоо гэжэ бидэ сэдьхэлээ ханангяар тэмдэглэнэбди.

Дэлхэй дээрэ боложо байгаа hайн шэнжэ шанартай хубилалтануудые улам үргэдхэхын тулада али бүхы юумэ хэхэ зуураа, бидэ иимэ ушарые хараадаа абанабди. Уласхоорондын оршон байдал хадаа эб найрамдалай ба социализмын дайсадай хоорото аашанууд тушаа улам hэримжэтэй байха, манай гүрэнэй өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадалые бүхэжүүлхэ эрилтэ табина. Дэлхэй дээрэхи уласхоорондын оршон байдал бүхы дээрээ hайн болоо, эб найрамдал ба социальна дэбжэлтэ хангахын тулада арга боломжонууд хэмжээлэшэгүйгөөр ургаа гээшэ ааб даа. Гэхэ зуура ёhотойл бата бэхи эб найрамдал тээшэ дабшаха зам дээрэ туйлагдадаг амжалта бүхэн түгшүүрилтэ байдал hуларуулха политикын дайсадтай, хархис этэгээдүүдтэй ба эзэрхэг түримхэй хүсэнүүдтэй хэгдэдэг хатуу шанга тэмсэлдэ туйлагдадаг юм. Эдэ хархис хүсэнүүд үйлэ хэрэгүүдэй хүгжэлтые hөөргэнь сухарюулха, «хүйтэн дайнай» үе сагта тэхэрюулхэ hэдэлгэ гаргана. Эдэ бүлэглэлнүүд буу зэбсэг хизаарлашагүйгөөр бүтээхын түлөө тэмсэжэ, таарамжатан зохид ушар бүхэнние hамбаашалан. уласхоорондын оршон байдалые дахин түгшүүрилтэй болгохо гэжэ hэдэнэ.

Уласхоорондын түгшүүрилтэ байдал hуларуулгын дайсадтай, Соведүүдтэ харша элдэб эсын этэгээдүүдтэй болон социалис хани нэгэдэлэй дайсадтай хамта Хитадай Арадай Республикын хүтэлбэрилэгшэдэй үсөөн бэшэ ушарта нэгэ зэргэдэ жагсаад байдагынь гэмшэлтэй. Советскэ Союз тухай хэлэхэ болоо hаа, Хитадай Арадай Республика болон тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй мүнөөнэй политика тушаа манай баримталдаг хараа шугам hайн мэдээжэ. Энэ хараа шугам манай партиин, Совет гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй хэлэhэн үгэ соо нэгэнтэ бэшэ найруулан хэлэгдээ, минии эндэ дахин дабтаhанай хэрэггүй гээшэ ха. Хэрбээ эгээл богонихоноор хэлэбэл, энэ хараа шугамай удхань иимэ: Соведүүдтэ харша хардалгада КПСС ба СССР-тэ эсэргүү, манай ханинар ба союзнигуудта эсэргүү дайсан харша аашануудта эрид шууд, эрид хурса харюугай сохилто үгэхэ, тэрээнтэй хамта — хэлбэришэгүй сэхэ үндэhэ hуури дээрэ манай оронуудай хоорондо ажал хэрэгэй хэлсээ хэхэ, харилсаануудаа ёhотойгоор гуримшуулха гэhэн удхатай. Манай энэ хараа шугам КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдтэ үндэhэлнэ, тэрэ хадаа хубилашагүй зандаа үлэнэ.

Нүхэдүүд! Манай уласхоорондын политика ангиин, хэлбэришэгүй интернационалис политика байгаа, байhааршье. Национально-сүлөөрэлгын ба социальна дэбжэлтын түлөө тэмсэдэг бүхы тэмсэлшэдтэй бидэ хэзээдэшье нэгэн hанаатай байдагбди. Фашис хунтын дарлалта хэhээлтэдэ эсэргүүсэн тэмсэдэг Чилиин патриодуудые аршалан хамгаалхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэнэбди, Африкын болон бусад арадуудай хэдэг империализмда эсэргүү тэмсэлэй амжалтануудые амаршалнабди.

Дайнай hүүлээрхи бүхы үе соо капитализмын эгээл гүнзэгы ехэ кризистэ ороод байhан мүнөө үедэ өөhэдынгөө эрхын түлөө, бүхы ажабайдалые демократизацилхын түлөө, социальна дэбжэлтын түлөө ажалша олонинитын хэдэг тэмсэл улам үргэнөөр дэлгэрнэ. Португали ба Грецидэ фашис засагтурын уналга, капиталай оронуудта ангиин байлдаанай ургалта хадаа энэ тэмсэлдэ олон түмэн хүн зоной хабаадаhан тухай, тэрэнэй үргэн дэлисэ тухай гэршэлнэ.

Дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй нэрэ хүндэ ба нүлөөн улам ургана гэжэ бидэ хангалтатайгаар тэмдэглэнэбди. Ажал ябуулгаяа дэлгэрүүлхын тулада коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай үмэнэ таатай зохид шэнэ арга боломжонууд бии боложо, шэнэ үйлэ хэрэгүүдые зохёохы ёhoop ухаалан бодомжолмоор зорилгонууд тобойн гарана. Иимэ эрхэ байдалда ажабайдалай табиhан асуудалнуудые хамтаараа хаража үзэхэ, хамтын ажал ябуулгын зорилгонуудые зохёохо — коммунистнуудай интернациональна заншалай удха шанарынь улам дээшэлнэ.

Тээсгэн Варшавада үнгэргэгдэhэн Европын 28 компартинуудай түлөөлэгшэдэй зүбшэлсэлгын уулзалга дээрэ Европодо эб найрамдалай, аюулгүй байдалай, харилсаа холбоо ба социальна дэбжэлтын түлөө тэмсэлэй асуудалнуудта зорюулагдаhан конференцие 1975 оной нэгэдэхи хахадта үнгэргэхэ гэжэ нэгэн hаналтайгаар шиидхэгдэhэн байгаа. Энэ конференцидэ бэлэдхэл, тэрэнние зарлалга хадаа Европые бата бэхи эб найрамдалай, харилсаа холбооной түби болгохын түлөө, ажалшадай үндэhэн шухала аша туhын түлөө тэмсэлдэ туйлагдаха амжалтада нүлөөлхэ байха гэжэ манай парти батаар этигэжэ байhанаа элирхэйлэн мэдүүлнэ.

Социализмын аха дүү оронуудтай, коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудтай, уласхоорондын хүдэлмэришэн ангитай, национальна талаараа бэеэ даанхай байдалай, бата бэхи эб найрамдалай ба социальна дэбжэлтын түлөө тэмсэдэг бүхы арадуудтай хамта нэгэл жагсаалда ябанабди. Эб найрамдалай ба социализмын агуу ехэ хэрэг, коммунизмын хэрэг илагдашагүй!

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Совет Туркмени Эхэ ороной үндэр дээдэ шагналда хүртөө гэжэ таанарта би баяртайгаар мэдээсэнэб.

(Туркмениин ССР-ые Октябриин революциин, орденоор шагнаhан тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые нүхэр А. П. Кириленко уншаад, баярай суглаанда хабаадагшадай нэрьемэ альга ташалган доро республикын тугта орденние зүүбэ).

Шагналда хүртэhэнтэйнь дашарамдуулан, Туркменистанай ажалшадые үнэн зүрхэнhөө амаршалнаб. Коммунизм байгуулха нийтэ хэрэгтэ республикын оруулhан ехэ хубита энэ шагналда бүгэдэ арадай зүгhөө элирхэйлэн мэдэрэгдээ.

Нүхэдүүд! Мүнөө республикын туг дээрэ Ленинэй ба Арадуудай хани барисаанай орденуудтай зэргэ Октябриин революциин орден яларна.

Ленин, Октябрь, Арадуудай хани барисаан Туркмениин ажалшадта шэнэ, зол жаргалтай ажабайдал тээшэ дабшаха зам нээжэ үгөө, манай агуу ехэ Эхэ ороной бүхы нацинууд болон үндэhэ яhатанай hалбаран мандалгын hүлдэ тэмдэг болоо.

Ленинэй туг доро, Октябриин зааhан замаар манай Эхэ ороной аха дүү арадууд эбтэй эетэй бүлэ болоод, коммунизм байгуулхын түлөө шэнэ илалтанууд тээшэ бата найдамтайгаар дабшана.

Ажалдаа, нийтын хэрэгүүдтэе шэнэ ехэ амжалтануудые туйлахыень, зол жаргалтай ябахыень, бүлэ бүхэнэй энхэ hайханаар ажаhуухыень республикын бүхы гражданинуудта үнэн сэдьхэлhээ хүсэхыемнии зүбшөөгыт.

Туркмениин Совет Социалис Республика мандаха болтогой!

Республикын ажалшадай дайшалхы манлай — Туркменистанай Коммунис парти мандаха болтогой!

Совет Социалис Республикануудай Союз мандаха болтогой!

Манай агуу ехэ ленинскэ партида алдар солоl

(Нүхэр А. П. Кириленкын хэлэхэдэ, үни удаан альга ташалга нэгэнтэ бэшэ болоо).

Нүхэр М. Г. ГАПУРОВАЙ хэhэн элидхэлhээ

..Мүнөөдэр Туркменистан.. хото, тосхонуудта hай.. hайндэр ерээ гэжэ тэрэ ..ээ. Туркмениин Совет ..иалис Республикын байгуулагдаhан тухай түүхэтэ ..дэтэ гар табигдаhан тэ.. дурасхаалта үдэрhөө ..шо 50 жэл гүйсэбэ.

КПСС-эй Центральна Ко..тедэй, ССР Союзай Вер..но Соведэй Президиу.. болон Министрнүүдэй ..дэй зүрхэнэй халуун ..шалгань манай зүрхэ ..элые айхабтар ехэ бая.. мэдэрэлээр халяажа, ..менистанай ажалшадта, ..мунистнуудта шэнэ эршэ .., урма зориг нэмээбэ.

Республикые Октябриин ..олюциин орденоор шаг..найнь түлөө, hайн hай.. хүсэлэл юрөөлнүүдэй .. манай орон дотор ..ализм, коммунизм бай..тада Туркменистанай ..шадай оруулhан хуби.. үндэрөөр сэгнэhэнэйнь .. Туркменистанай Ком..ин ЦК-гай нэгэдэхи ..етарь КПСС-эй Цент..на Комитедтэ, СССР-.. Верховно Соведэй Пре..умдэ, Совет правитель.., КПСС-эй ЦК-гай Ге..льна секретарь нүхэр .. Ильич Брежневтэ ..нь халуун, гүн гүнзэ..лэр баясхалангаа мэ..бэ. Экономико, соёл ..тура хүгжөөлгэдэ ма.. туйлаhан бүхы амжалта.. Коммунис партиин .. сусашагүй оролдол.. ашаар, Соведүүдэй оро.. бүхы арадуудай аха .. туhаламжын, hана.. нэгэдэлгын ашаар туй.. гэжэ hайн ойлгоно..д тэрэ хэлэбэ.

Республикын хүдэлмэри.. болон колхознигууд, ..нернүүд болон техни.. эрдэм ухаан болон .. культурын ажал ябуу.., бүхы ажалшадынь .. дээдэ шангай ямар ..харюусалга тэдээндэ ..жа байhые hайн мэ.. байна. Тэдэнэр түрэл ..унис партияа, тэрэнэй ..алхы штаб бологшо ..нскэ Центральна Коми.. тойрон улам нягтаар ..ала.

Коммунис байгуулалтын .., партиин XXIV съез.. шиидхэбэринүүдые, .. табан жэлэй даал..нуудые амжалтатай.. дүүргэлгэдэ бүхы хүсэ .., эрдэм мэдэсээ, дүй .. сүм зорюулхабди .. КПСС-эй Центральна ..тедые, СССР-эй Вер.. Соведэй Президиум .. СССР-эй Министр.. Соведые нүхэр .. Брежневые өөрыень ..р найдуулнабди.

Республикын ябажа гара.. 50 жэлынь шэн габьяа..тарлиг ажалай, эсэшэ..тэмсэлэй, илалтануудай ..д байгаа гэжэ элид.. онсолон тэмдэглэбэ. ..менистанай ажалшад ..hан бүхы амжалтанууд .. туйлалтануудаа ма..кдь, багша В. И. Ле.. нэрэтэй, тэрэнэй за..абаринуудые дүүргэл.. мүхэшэгүй мүнхэ ле.. үзэл бодолнуудай ..адалгатай холбоно.

..нэй Туркмениин .. газар дайдын ехэн..үбинь Закаспийска об.. боложо, революциин .. Туркестанда ородог .. В. И. Ленинэй хэ.. ёhoop, энэ Турке..даа яаха аргагүй ко..байhан байна. Гансал ..э Октябриин социа..люциин илалта аха ..бусад арадуудтал адли .. арадай түүхэдэ ..ндэhэн хубилалта хэ..айна. Ажалша олонии..ет засаг гэhэн арадай засагтай болоhон юм. Национальна булан тохойнуудай экономическа, культурна болон социально-политическэ хүгжэлтые түргэдхэхэ, урда сагта бии байгаа үндэhэ яhатануудай бодото дээрээ тэгшэ бэшэ байлгые усадхаха гэhэн В. И. Ленинэй үүсхэлээр партиин абаhан хараа шэглэл хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлэгдэhэн байна.

Туркмениин ССР-ые эмхидхэлгэ, Туркменистанай Коммунис партиие байгуулга туркмен арадай түүхэдэ айхабтар ехэ шата болоhон байна. Совет Зүүн зүгэй бусад республикануудтал адли Туркменистаншье хүгжэлтын капиталис шатые алгасан, социализмда ороhон юм. Иимэ асари ехэ эрид хүгжэлтэ ороной аха дүү арадуудай, түбхын түрүүндэ агуу ехэ ород арадай али бүхы талын туhаламжагүйгөөр бэелүүлхын аргагүй байгаа.

Москва болон Ленинградhаа, Ураалай городуудhаа болон бусад промышленна түбүүдhээ шулуу нүүрhэн, шэрэм, булад барилгын материалнууд, машинанууд, станогууд, электромоторнууд болон бусад тухеэрэлгэ республикада үргэн ехэ хэмжээгээр ерэжэл байhан юм. Хүтэлбэрилэгшэдэй, үйлэдбэриин эмхидхэлшэдэй дүй дүршэлтэй кадрнууд, мэргэжэлтэд эльгээгдэhэн байгаа. Россиин Федерациин предприятинуудта, hургуулинуудта мэргэжэл түгэлдэр национальна кадрнууд олоор бэлэдхэгдэдэг байгаа. ССР Союзай байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаhан элидхэл соогоо нүхэр Л. И. Брежнев энээн тухай хурса тодоор хэлэhэн байна.

Сэгнэшэгүй ехэ туhа дэмжэлтэ үзүүлhэнэйнь түлөө туркмен арад Соведүүдэй ороной аха дүү арадуудта хизаарлашагүй ехэ баяртай байдаг. Тэдэнэй туhаламжын ашаар республика айхабтар богонихон болзорой туршада олон зуун жэлэй гээгдэлые усадхажа, дунда зуун жэлнүүдэй байдалhаа дэбжэлтын орьёлнууд тээшэ алхаhан байна.

Манай республикын промышленностиин гол шухала hалбаринуудай хүгжэлтын, тэрэнэй байгаалиин баялигуудые ашаглалгын түүхэ Владимир Ильич Ленинэй хүндэтэ нэрэтэй таhаршагүй холбоотой. Владимир Ильич Кара-Богаз-Гол гэжэ заливай баялигуудые ашаглаха шухала тухай заабари үгэhэн, мүн Челекенэй нефтиие ашаглаха тушаа hонирходог байгаа.

Туркменистанда социалис индустриализациин бэелүүлэгдэhэнэй ашаар промышленность бодото дээрээ шэнээр байгуулагдаhан юм гэжэ М. Г. Гапуров тэмдэглэбэ. Ленинскэ кооперативна түсэбэй үндэhөөр бодото революционно хубилалтанууд туркмен аулда болоо. Мүн соёлой хубисхал тон шэнээр хэгдэhэн байна. Эхэнэрые богоолто байдалhаа мулталхын түлөө, тэрэнние нийтын ажалда, соёл культурада, гүрэнние хүтэлбэрилгэдэ хабаадуулхын түлөө шиидхэхы тэмсэл дэлгэрүүлэгдээ hэн. Социалис байгуулалтын жэлнүүдтэ ажалшадай ажана байдал hайжаруулхын түлөө, тэдэнэй улам ехэ болоhо байгаа оюун ухаанай хэрэглэмжые эгээн дүүрэнээр хангахын түлөө ехэ юумэн хэгдээ.

Манай социалис Эсэгэ ороной бүхы арадуудтай нэгэн хамта социализмда хүрэhэндөө бидэнэр омогорхонобди. Энэ хадаа түрэл Коммунис партиин ленинскэ национальна политикы түүхэтэ илалтань мүн.

Мүнөө манай республикада түрүү техникээр хангагдаhан нефтиин болон газай олзоборинууд тон томо электростанцинууд ба электро-дамжуулгын хүсэтэ лининүүд, мүнөө үеын завод, фабриканууд, айхабтар шухаг каналнууд болон хэмэл далайнууд, магистральна газопроводууд, нучна агротехникэтэй хлопогой полинууд, түмэр замай магистральнууд болон автомобильна харгы замууд бии болонхой.

Совет засагай жэлнүүдтэ республикын промышленностиин бүтээн гаргадаг продукциин хэмжээн 130 гаран дахин ехэ болоо. Байгша, ойн баярай жэлдэ 3 миллиард гаран киловатт-час электроэнерги гэхэ гү, али 1913 ондо бүхы хаанта Россида абтаhанда орходоо 1,6 дахин ехэ электрын элшэ үйлэдбэрилэгдэхэ байна. Мүн 15 миллион гаран тонно нефть гэхэ гү, али революциин урда тээхидэ орходоо 120 дахин ехэ нефть абтаа. Байгша ондо 39 миллиард кубометр газ абтаха, харин 1975 ондо 65 миллиард кубометр абтаха юм. Энэ хадаа манай орон дотор абтадаг байгаалиин газай бүхы хэмжээнэй табанай нэгэ шахуу хубинь болоно.

Химиин, машина бүтээлгын, металл болбосоруулгын, хүнгэн болон эдеэ хоолой hалбаринуудта нилээд ехэ амжалтанууд туйлагдаа. Түмэр замай, уhанай автомобильна, агаарай транспорт болон хэлхээ холбоон ехээр хүгжөөгдөө.

Республикын түрүү нийтэ-политическэ хүсэн бологшо хүдэлмэришэн ангиин ехэ отрядай бүрилдэhэн ябадал Туркменистанай индустриальна хизаар болгогдоhоной шухала социально-политическэ үрэ дүнгын болоо юм.

Удаань М. Г. Гапуров хүдөө ажахын үйлэдбэридэ туйлагдаhан амжалтанууд дээрэ тогтобо. 1973 ондо республикын хлопок ургуулагшад хлопок ургуулгын түүхэдэ анха түрүүшынхеэ миллион гаран тонно сагаан алта Эхэ орондоо үгэбэ. Республикын болон Туркменистанай Компартиин хахад зуун жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахаяа бэлэдхэхэ зуураа хүдөө ажахын ажалшад энэ жэлдэ hайн ургаса ургуулжа, Эхэ орондоо миллион гаран тонно хлопок худалдажа, үгэhэн үгэеэ нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэбэ.

Хүдөө ажахын бусад продуктнууд — таряан, овощ, бахчева, виноград, мяхан, үндэгэн, каракуль, тутова торгоной буурсагууд республика дотор нилээд ехээр абтадаг болонхой. Хүдөө ажахын гол шухала продуктнуудые худалдаха талаар 1974 ондо абтаhан социалис уялганууд амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна.

Хүдөө ажахын дэбжэлтэтэй нэгэн хамта мүн хүнүүдшье урган хүмүүжэнэ. Олон мянган хүдөөгэй ажалшад Советскэ Союзай орден, медальнуудаар шагнагдаа, харин эгээл эрхимүүдынь Социалис Ажалай Герой гэhэн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэhэн юм.

Совет Туркменистанай хахад зуун жэлэй түүхэ хадаа арад зоной байдал hайжаруулха тухай, үндэр бүтээсэтэй ажал хэхэ, культурнаар амарха, үхибүүдээ hургаха, хүмүүжүүлхэ, өөhэдынгөө оюун бэлигые хүгжөөхэ, бэеынгээ элүүрые бэхижүүлхэ эрхим hайн эрхэ нүхэсэл эгээл үргэн арад зондо бии болгожо үгэхэ тухай Коммунис партиин зүгhөө эсэшэ сусашагүй, саг үргэлжын оролдолго гаргажа байдагыень эли тодоор гэршэлнэ.

Республикын эрдэм ухаан ехэ алхам хээ, хэблэл, телевидени болон радио, ном хэблэхэ хэрэг ехээр хүгжөөгдөө. Совет Туркменистанда культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд айхабтар олон болоо. Мүн коммунизмын hайн hайхан агуу ехэ зорилгонуудые батадхагша, социалис энэрхы хандалгын, хани барисаан болон аха дүүгэй холбооной, совет патриотизмын үзэл бодолнуудые номнон нэбтэрүүлэгшэ литература болон искусство орьёлмо түргөөр хүгжэнэ.

Туркмен арадай соёл культура, эрдэм ухаа хүгжөөлгэдэ саг үргэлжын туhаламжа үзүүлжэ байдагайнь түлөө агуу ехэ ород арадай, бусад бүхы аха дүү арадуудай культура болон наукын ажал ябуулагшадта гүн сэдьхэлэй баяр баясхалан хүргэнэбди гэжэ М. Г. Гапуров онсолон тэмдэглэбэ.

Республикын экономико болон соёл культура хүгжөөлгэдэ туйлагдаhан амжалтануудаараа омогорхохо ёhоороо омогорхохо зуураа Туркменистанай ажалшад эдэ амжалтанууд хадаа гансал өөhэдымнай ажал хүдэлмэриин үрэ дүн бэшэ, харин таhаршагүй хани барисаанай, аха дүү бүхы республикануудай, манай олонациональна социалис гүрэнэй бүхы арадуудай туhаламжын үрэ дүн мүн гэжэ hайн ойлгоно.

«Арадуудай хани барисаан гэгдэhэн манай хүгжэлтын түгэс ехэ хүсые социализм бии болгоо юм, — гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев хэлэhэн байна. — Олонациональна совет арадай нэгэдэл алмаздал бата бэхи. Алмазай олон үнгөөр ялардагтал адли манай арадай нэгэдэлшье тэрээндэ ородог элдэб олон нацинуудаар гэрэлтэн толорно. Манай ороной наци бүхэ баян дэлгэр, эрхэ сүлөөтэ, зол жаргалта байдалда ажаhуудаг».

Туркмен арад болон аха дүү республикануудай арадууд коммунизм байгуулха гэhэн нэгэн нийтэ уг зорилготой, марксизм-ленинизм гэжэ нийтэ үзэл сурталтай, Совет Социалис Республикануудай Союз гэжэ нийтэ Эхэ оронтой юм.

Манай социалис Эхэ ороной асари ехэ туйлалтые — арадуудай ленинскэ хани барисаае нарин нангинаар сахиха, бэхижүүлхэ, арьбадхахабди гэжэ туркмен арад мүнөөдэр тангариглан мэдүүлнэ.

Совет Туркменистанай коммунистнууд болон бүхы ажалшад КПСС-эй дотоодын ба гадаадын политикые, бүхы совет арадтал адли, нэгэ hаналтайгаар hайшаана, улад зоной зол жаргалтай байхын, бүхы дэлхэй дээрэ амгалан байдал бэхижүүлхын тула саг үргэлжэ анхарал оролдолго гаргадагайнь түлөө Ленинскэ Коммунис партида, тэрэнэй дайшалхы штаб — Центральна Комитедтэ, ЦК-гай Политбюродо, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Леонид Ильич Брежневтэ үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргэнэ.

Туркмениин эртэ урдын түүхэ домогто газар дайда дээрэ Совет засагай жэлнүүдтэ болоhон асари ехэ хубилалтанууд КПСС-эй дайшалхы отрядуудай нэгэнэй — Туркменистанай коммунис партиин ажал ябуулгатайнь таhаршагүй нягта холбоотой.

Туркменистанай компарти суртал бодолой ба эмхидхэлэй талаараа нягта жагсаалтай, бата бэхи болонхой, КПСС-эй Центральна Комитедые тойрожо хэзээ хэзээнэйхиhээ нягтаар эмхидэн нэгэдэнхэй өөрынгөө «алтан ойе» угтаба. Республикын партийна организаци манай алдарта Ленинскэ партиин үнэн, найдамтай түшэг тулгууринь байгаа, байна, байхашье. Марксизм-ленинизмын, пролетарска интернационализмын тугые саашадаа мүн лэ дээрэ үргэжэ ябаха.

Ажалшадай депутадуудай Соведүүд, профессиональна союзууд ба комсомол коммунис байгуулалтын зорилгонуудые шиидхэхын тула республика доторoo ехэ хүдэлмэри ябуулна. Эдэнэр гүрэнэй түсэбүүдые, социалис уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ ажалшадай эршэ хүсые элсүүлэн гулидхана, совет хүнүүдэй соёл болбосорол ба ажаhуудал улам hайжаруулха оролдолго гаргана, нийтэ-политическэ ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадана, олонинитын болбосорол улам дээшэлүүлнэ.

Табин жэлэй турша соо республикын туйлаhан асари ехэ амжалтанууд бидэнние баясуулна. Туркменистанай компарти эдэ амжалтануудые бэхижүүлхэhээ гадна улам арьбадхаха, түсэбтэ юhэдэхи табан жэлэй даабаринуудые дүүргэхэ, Советскэ Союзай Коммунис партиин XXV съездые нэрэтэй солотойгоор угтаха зорилго табина.

Туркмен арад агуу ехэ Ленинэй заагhан замаар найдамтай дабшана. Эдэнэр зол жаргалтай, hайн hайхан байдалтай болоhондоо түрэл Коммунис партидаа, манай ороной бүхы аха дүү арадуудта уялгатай. Партиин Ленинскэ Центральна Комитедэй, ЦК-гай Генеральна секретарь, элитэ ехэ ленинец Леонид Ильич Брежнев түрүүтэй ЦК-гай Политбюрогой хүтэлбэри доро коммунизмын илалта тээшэ дабшанабди.

Совет Туркменистанай ажалшад зохёон байгуулхы хүсэнэйнгөө hалбаран бадаржа байhан үедэ, ерээдүйнгөө hаруул hайхан байдалда этигэнхэй, Коммунис партияа тойрожо нягтаар жагсанхай шэнэ табидахи жэлдээ оробо.

Совет Туркменистанай хүдэлмэришэд, колхознигууд ба интеллигенци Эхэ оронойнгоо — Совет Социалис Республикануудай Союзай саашадаа хүгжэн hалбаралгын аша туhада ажалай шэнэ баатаршалгануудые гаргахаар, шэнэ илалта амжалтануудые туйлахаар бэлэн байна гэжэ республикын коммунистнууд, бүхы ажалшад КПСС-эй Ленинскэ Центральна Комитедые, Советскэ правительствые найдуулна.

Манай ороной арадуудай арюун hайхан, эбдэршэгүй бата хани барисаанда, коммунизмын суртал hургаалда хододоо үнэн байхабди, коммунизм байгуулгын хэрэгтэ зорюулдаг оролдолго хүсэлэлгээ улам арьбадхаха, бүхы хаба хүсэеэ, эршэ зоригоо зорюулхабди гэжэ М. Г. Гапуров түгэсхэл доторoo хэлэбэ.

Нүхэр М. Г. Гапуровай элидхэл олон удаа альга ташалгаар угтагдаа.

* * *

Россиин Федерациhаа — РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Е. Ф. Карпова, Москваhаа — КПСС-эй МГК-гай секретарь В. Н. Ягодкин, Ленинградhаа — КПСС-эй обкомой секретарь Ю. Ф. Соловьев, Украинын СССР-hээ — Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Г. И. Ващенко, Белоруссиин ССР-hээ — Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Т. Я. Киселев, Узбегэй ССР-hээ — Республикын Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. М. Матчанов, Казахай ССР-hээ — Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Б. А. Ашимов, Грузиин ССР-hээ — Республикын Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Г. С. Дзоценидзе, Азербайджанай ССР-hээ — Азербайджанай компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Г. А. Алиев, Литвагай ССР-hээ — Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо К. К. Кайрис, Молдавиин ССР-hээ — Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ П. А. Паскарь, Латвиин ССР-hээ — Латвиин компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь А. Э. Восс, Киргизэй ССР-hээ — Киргизэй компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Т. У. Усубалиев, Таджигай ССР-hээ — Таджикистанай компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Д. Р. Расулов, Армениин ССР-hээ — Армениин компартиин ЦК-гай секретарь В. Б. Галумян, Эстониин ССР-hээ — Эстониин компартиин ЦК-гай секретарь В. И. Вяляс гэгшэд гурбан ордено Туркменистанай ажалшадые алдарта ойнь hайндэрөөр, Эхэ ороной үндэр дээдэ шагналда хүртэhэнтэйнь дашарамдуулан, үнэн зүрхэнhөө амаршалба.

Баярай суглаанда хабаадагшад КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгые ехэ баярай оршон байдалда баталан абаа.

Туркмениин ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. М. Клычев түгэсхэлэй үгэ хэлэбэ. Коммунизм байгуулгын хэрэгтэ республикын ажалшадай оруулжа байгаа хубитые үндэрөөр сэгнэhэнэйнь түлөө КПСС-эй Центральна Комитедтэ, Советскэ правительствада, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневтэ Туркменистанай компартиин ЦК-гай, республикын Верховно Соведэй Президиумэй ба Министрнүүдэй Соведэй үмэнэhөө, Туркменистанай бүхы ажалшадай үмэнhөө тэрэ үнэн зүрхэнэй, халуун баясхалан хүргөө.

Баярай суглаан дүүрэhэндэ соносхогдобо. Тэрээндэ хабаадагшад партийна гимн «Интернационалые» ехэ дэбжэлтэтэйгээр дуулаа. Коммунис партиин, тэрэнэй Ленинскэ Центральна Комитедэй хүндэлэлдэ, Соведүүдэй ороной арадуудай хэтэ мүнхын, эбдэршэгүй бата хани барисаанай хүндэлэлдэ зорюулагдаhан үреэлэй үгэнүүд дуулдаба.

* * *

Баярай суглаанда хабаадагшадта зорюулагдан, энэл үдэшэ республикын искусствын мастернуудай концерт болоо. Нүхэр А. П. Кириленко, Туркмениин ССР-эй хүтэлбэрилэгшэд, hайндэртэ ерэhэн делегацинуудай толгойлогшонор концерт хараба.

Концертнь ехэ амжалтатайгаар үнгэрөө.

(ТАСС).

«СССР—ПОРТУГАЛИ» ГЭЖЭ ХАНИ БАРИСААНАЙ БҮЛГЭМ

Олонинитын түлөөлэгшэдэй суглаан ноябриин 15-да Москвада болоод, «СССР — Португали» гэжэ хани барисаанай бүлгэм эмхидхэбэ. Советскэ Союзай ба Португалиин арадуудай хоорондын хани барисаа, соёлой харилсаа холбоо үргэнөөр хүгжөөхэ аятай арга боломжонууд мүнөө бии боло гэжэ үгэ хэлэгшэд ханангяар тэмдэглээ.

Эндэ үгэ хэлэhэн Португалиин Республикын Гүрэнэй Соведэй гэшүүн, «Португали — СССР» гэжэ бүлэгэй президент профессор Энрике ди Баррош, Португалиhаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд Марну Висозу Невиш гэгшэд нийтын энэ шэнэ эмхиин тогтоогдоhые hайшаан амаршалба.

«СССР — Португали» гэжэ бүлгэмэй президентээр СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент, М. В. Ломоносовой нэрэмжэтэ Московско гүрэнэй университедэй ректор Р. В. Хохлов hунгагдаа.

(ТАСС).

Хилын саанаhаа

ТЕЛЕФОН-ТЕЛЕГРАФ-РАДИО

Японгдохи СССР-эй посольстводо эсэргүү харата ааша гаргагдаа

ТОКИО, ноябриин 15. (ТАСС). Тон хархис троцкис эмхиин бүлэг гэшүүд Токиодохи Совет посольствын албанай байшанда шурган ороод, тэндэ байhан хүдэлмэрилэгшэдтэ хальдан добтолhонтойнь дашарамдуулан, Японгдохи СССР-эй посольство Японой Гадаадын хэрэгүүдэй министерствэдэ тусхай буруушаал мэдүүлбэ. Шатадаг зүйлтэй бутылка посольствын территори дээрэ хаяhан байна.

Советскэ посольствын территори дээрэ харша аашын гаргагдаhанда тэмшэжэ байhанаа Японой правительство мүнөөдэр элирхэйлэн мэдүүлээ. Советскэ посольстводо добтолhон хүнүүд баригдаа гэжэ Японой нийтын аюулгүй сахиха комиссиин мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

БАГДАД

Совет делегаци Ирагта ошоод байhаар

ТАСС

Совет ба ирак залуушуулай хани барисаанай ба hанал нэгэдэлгын недели Ирагта үргэлжэлhөөр. ВЛКСМ-эй ЦК-гай секретарь В. С. Ярошовц түрүүтэй совет делегаци тэрээндэ хабаадалсана.

Хойто Ирагай томо хотонуудай нэгэн бологшо Мосулда делегациин гэшүүд ошоhон байна. Делегаци залуушуулай барилгануудта хүрөө, Мосульска университедтэй танилсаа. Совет делегаци Багдадай университедэй студентнүүдтэ ноябриин 15-да айлшалhан байна. Ехэ митинг болоо. Империализмда ба Израилиин эзэрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүүсэн, бүхы түрүү хүсэнүүдые нягтаар жагсаахын түлөө араб арадуудай хэжэ байhан тэмсэлые дэмжэhэн үгэнүүдые митингдэ хабаадагшад хэлэhэн байна.

ВАШИНГТОН

США-гай президент Дж. Фордын пресс-конференци

ТАСС

Финикс (Аризона штат) хотодо болоhон пресс-конференци дээрэ США-гай президент Дж. Форд үгэ хэлээ.

Советскэ Союз hаяар ошожо, Владивосток шадар КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневтэй уулзаха байhанаа угаа ехэ удха шанартай гэжэ тоолоноб гээд президент мэдүүлээ. Холбоото Штадууд СССР-тэй «hайн харилсаатай, мүн хэлсээнүүдые баталанхай» гээд тэрэ тэмдэглэhэн байна. СССР-эй ба США-гай хоорондохи харилсаануудые улам үргэдхэхые бидэнэр хүсэнэбди. «Стратегическэ буу зэбсэг хизаарлаха тухай хэлсээнүүдэй хоёрдохи шатын бүри үргэн үндэhэ hуури табижа, шадахабди» гэжэ найдажа байhанаа тэрэ элирхэйлэн мэдүүлээ.

Холбоото Штадуудай экономико мүнөө hуларанхай, мүнгэнэй үнэ ехээр унаа гээд Дж. Форд заагаа. Бүхы хүдэлмэриин хүсэнүүдэй 6 процент мүнөө болоод байhан хүдэлмэригүйшүүл hаяар бүри олон болохо гэжэ тэрэ мэдэрhэн байна.

Тиихэтэй хамта мүнгэнэй үнын уналгатай тэмсэхэ талаар соносхогдоhон программые хубилгаха, тусхайлбал, хүн зонhоо татагдаха олзын налогые 5 процентээр дээшэлүүлхэ hанаашалга правительство гаргажа байна гээд президент мэдүүлээ.

ЛИССАБОН

Португалиин арадай аша туhада

ТАСС

Өөрынгөө гарта засагые абахын тулада бэшэ, харин тэрэнние хуулита эзэндэнь — Португалиин арадта бусаажа үгэхын тулада зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хүдэлөөн фашизмые унагаагаа гээд Португалиин премьер-министр Васку Гонсалвиш «Жорнал ду Бразил» гэжэ журналда интервью үгэхэдөө мэдүүлhэн байна.

Португалиин ерээдүйн байгуулалтын үндэhэ hуури табиха зорилго зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хүдэлөөн өөрынгөө урда табина. Имагтал арад hунгалтын үедэ өөрынгөө хуби заяае шиидхэхэ эрхэтэй гээд В. Гонсалвиш онсолон тэмдэглээ.

Португалиин буржуази ороной хүгжэлтэдэ hаад ушаруулна гээд корреспондентын асуудалнуудта харюусахадаа, премьер-министр тэмдэглээ.

САЯАНҺАА ВИТИМ ХҮРЭТЭР

ХУРШАЙ ХУНДАГА ХАШХИНАБА

ГУСИНООЗЕРСК. («Буряад үнэн» газетын хүдөө бэшэгшэ Д. Бадмажапов). Баяр жабхаланта һайндэрэй үдэрнүүдтэ залуушуулай хуби заяагаа ниилүүлжэ, шэнэ ёһоор хурим түрэез наяруулдаг һайн һайхан ёһо заншал Буряадтамнай бии юм. Агуухэ Октябриин 57 жэлэй ойн баярай үдэрнүүдтэ республика доторнай хаа хаанагүй хурим түрэнүүд болоһон байна. Гансахан Гусиноозерск хотодо нэгэ үдэр соо аяар 5 түрэ наяраа.

Гусиноозерскын соёлой ордон гоё һайханаар шэмэглэгдэнхэй, хүндэтэ айлшадые хүлеэнэ. Удангүй «Сельхозтехникын» Сэлэнгын отделениин хүдэлмэришэд А. Злобин, О. Степанюк, ажалшадай ажаһуудалай эрилтэ хангадаг комбинадай жолоошон Б. Мерочищенко, городой больницын медицинскэ сестра В. Кобылева, 162-дохи ПМК-гай модошо дархан В. Григорьев, Бага-Холбоолжоной уурхайн хүдэлмэришэн В. Печкина болон бусад машинануудһаа гаража, хойно хойноһоо һубарилдан, соёлой ордондо оронод. Тэдэнэрэй түрэл саданар болон анда нүхэдынь тэндэ олоороо суглараба.

Гусиноозерскын городской Совет депутат П. И. Медведев, аймагай ЗАГС-ые даагша В. Б. Бадмаева гэгшэд залуу айлнуудые золтой үдэрөөрнь амаршалаад, түлиһэн галаа унтараангүй, үнэр баян боложо, түбшэн жаргалтай, ута наһа эдлэжэ һуухыень юрөөгөөд, гэрлэһэн тухай үнэмшэлгэ баярай оршон байдалда барюулба.

ХҮНДЭТЭЙГӨӨР УГТАГДАА

Зүүн Сибириин технологическа институтай доцент, техническэ эрдэмэй кандидат А. Н. Петров Захааминай аймагай колхоз, совхозуудаар ябажа, уласхоорондын байдал тухай, мүн «Мүнөө үеын научна-техническэ хүгжэлтэ», «Маоизм арадуудай дайсан» гэһэн темэнүүдээр һонирхолтой лекцинүүдые уншана.

Эрдэмтэн Закаменск хотын соёлой ордондо эгээн түрүүлэн лекци уншаһанайнгаа һүүлээр Холтосон, Цахир, Санага нютагуудта айлшалба.

М. ТУДУПОВ,
партиин Захааминай райкомой пропаганда болон агитациин таһагые даагша.

ТҮНХЭНДЭ

ЭРХИМ КОМБАЙНЕРНУУДТА — ШАН

ХЭРЭН. («Буряад үнэн» газетын штатнабэшэ корреспондент Л. Тапхаев). Агуухэ Октябриин 57 жэлэй баярта ойн һайндэртэй дашарамдуулан, Түнхэнэй совхозой дирекци, партком, местком эрхимэй эрхимүүдтэ шангуудые барюулба.

Таряа хуряалгын халуун хаһын үедэ эрхимээр ажаллажа гараһан гурбан комбайнернуудай нэрэ обог шанда хүртэгшэдэй дунда нэрлэгдээ. Байгша намар 2.951 центнер таряа сохиһон талын онгосо жолоодогшо В. Ф. Шубин 100 түхэриг мүнгэн шанда хүртэхэ золтой байба. Тиихэдэ абаһан социалис уялгаяа үлүүлжэ, сохиһон таряагаа 2.335 центнертэ хүргэһэн комбайнер П. В. Зверов 75 түхэриг, 2.133 центнер таряа сохиһон С. Д. Дырхеев 50 түхэриг мүнгэн шангуудые абаһан байха юм.

НҮҮРҺЭШЭД АМАРНА

НИЛОВКА. («Буряад үнэн» газетын хүдөө бэшэгшэ Б. Ябжанов). Бага-Холбоолжоной уурхайн нүүрһэшэдэй амаралтын пансионат эм домто халуун аршаантай, гоё һайхан байгаалитай Нилово-Пустыны гэжэ газарта үнгэрэгшэ зун баригдажа, ашаглалгада үгтөө һэн. Тэрэ гэһээр 600-гаад нүүрһэшэд эндэ амараад байна.

Ноябриин эхеэр үшөө 40 нүүрһэшэд эндэ ерээд, мүнөө үедэ амаржа байнхай. Тэдэнэрэй амаралтые таатай зохёодоор хангахын тулада пансионадай хүдэлмэрилэгшэд оролдоно. Амта шэмэтэй эдеэ хоол столоводо бэлэдхэгдэнэ. Мүн шэнэ мебель, оро дэбисхэрээр хангагдаа. Мүн амаргшадай сүлөөтэй сагта элдэб наадан эмхидхэгдэнэ, спортоор мүрысөөн үнгэргэгдэнэ.

ХОЁРДОХИ «ЭХЭ»

Улаан-Үдын 17-дохи һургуулиин 3-дахи классай багша Зинаида Николаевна Хуриганова 14 жэлэй саада тээ багшын училищи дүүргээд, хүдөөгэй һургуулида эльгээгдэһэн юм. Түрүүшээр тэрэ Сэлэнгын аймагай Тохой нютагта, һүүлдэ Хориин аймагай Доодо-Тайлсын һургуулида багшалаа.

Зинаида Николаевна ном зааха ехэхэн дүй дүршэлтэй болоһон багша. Үнгэрэгшэ жэлдэ тэрэнэй һургаһан хоёрдохи «Б» классай һурагшад бултадаа удаадахи класста ороһон байха юм. Тиихэдэ һурагшадай 70 процентнь «4—5» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр һуралсалайнгаа жэл дүүргээ.

Дүй дүршэлтэй багша эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлхые ходо оролдожо ябадаг. Тэрэ Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институт 1970 ондо заочноор дүүргээ һэн. Гэбэшье багашуулда угаа дуратай, өөрынгөө үхибүүд мэтээр энэрхыгээр һанажа ябадаг тула, мүнөөшье эхин классай һурагшадта ном зааһаар зандаа. Багашуулай түрэлхид үхибүүдэймнай хоёрдохи эхэ гээшэ гэжэ тэрэниие үнэн сэдьхэлһээ хүндэлжэ ябадаг.

Ц-Д. БУДАЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Зинаида Николаевна Хуриганова хэшээл үнгэргэжэ байна.

Авторай фото.

ДОНОРОЙ ҮДЭР

МУХАР-ШЭБЭР. («Буряад үнэн» газетын штатнабэшэ корреспондент М. Цыренов). Аймагай медицинскэ эмхи зургаануудта донорой үдэр үнгэргэгдэбэ. Хүнэй хүндөөр үбшэлөөд байһан ушарта шуһанай шухала хэрэгтэй болодогые ойлгоһон предприятинуудай хүдэлмэришэд, алба хаагшад, колхоз, совхозой маяшад, таряашад энэ хэмжээ ябуулгада эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Аймаг дотор дүн хамта 400 гаран хүн ямаршье түлөөһэгүйгөөр һайн дураараа шуһаяа үгэһэн байна.

Илангаяа «Эрдэм», «Одон» совхозуудай ажалшад Түгнын эмнэлгын амбулаторидо олоороо ерэжэ, шуһаяа тушааба. «Эрдэм» совхозой хүдэлмэришэд В. П. Варфоломеев, А. А. Шалабуров, А. Д. Базаров, Е. М. Логунов болон бусад эдэбхитэдэй дунда бии. «Одон» совхозой Шэнэһэтын отделениһээ 8 хүн, Степной тосхонһоо 12 хүн шуһала үгэхээр ерээ. Эдэ хоёр ажахыһаа хамтадаа 91 хүн энэ шухала хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа.

Нэгэ иимэ ушар тухай онсо тэмдэглэмээр. Заганай колхозой һү һаалиин нэгэдэхи фермын һаалишан Е. Г. Мальцева шуһаяа үгэдэг донор болоһоор үнинэй юм. Энэ эхэнэр өөрөө донор байхаһаа гадна, хоёр басагаяа эдэбхитэй донор болгоһон байна. Эмшэд бэшэшье һаа, хүнэй ами наһа абаралгада шухала үүргэ дүүргэдэг энэ гэр бүлынхид донорой үдэртэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаба.

ХҮДӨӨГЭЙ БАРИЛГА

НАРЬАТА. («Буряад үнэн» газетын хүдөө бэшэгшэ В. Цыбжитов). Яруунын заһабарилга-барилгын участогай (РСУ) барилгашад байгша оной 10 һарын туршада 350 мянган түхэригэй элдэб барилга хэжэ, түсэбөө үлүүлбэ. Жэлэй дүүрэтэр үшөө 10 мянган түхэригэй барилга хэхэ байна.

Тус участогай барилгашад аймагай түб тосхондо 12 айлай байха шэнэ байшан барижа дүүргээд, гүрэнэй комиссида эрхим сэгнэлтэтэйгээр тушааба. Энэ байшан хараалагдаһан болзорһоо нэгэ һараар урид ашаглалгада үгтөө. И. И. Казарихинай даадаг барилгашадай бригада, Л. А. Бородинагай хүтэлбэрилдэг штукатуршадай бригада энэ байшангые түргэн саг соо ашаглалгада үгэхэ хэрэгтэ хубитаяа ехээр оруулба. Тэдэнэр халаанайнгаа даабари 110—115 процент дүүргэдэг байгаа. Энээнэй ашаар 12 айл Агуухэ Октябриин һайндэрэй үдэрнүүдтэ шэнэ байрада нүүжэ, хоёр дабхар баяраа тэмдэглэхэ аргатай болобо.

ПЕТРОПАВЛОВКА. («Буряад үнэн» газетын штатнабэшэ корреспондент А. Елисеев). «Бурятмежколхозстройн» Зэдын аймагай отделениин барилгашад колхоз совхозуудта малай байра олоор барина.

«Мир» колхоздо 100 эхэ гахайн байха шэнэ комплекс баригдажа дүүргэдэбэ. Бетоноор шудхагдажа хэгдэһэн шалань зайн галай хүсөөр дулаасуулагдажа байха юм. Тэжээл үгэлгэһөө эхилээд бар хүсөөр хэгдэхэ бүхы хүдэлмэри эндэ оньһожоруулагданхай. Энэ комплексын дүүрэн хүсэндөө хүргэгдэхэдэ, оройдоол хоёр хүн 100 эхэ гахай харууһалха аргатай болохо байна.

Тиихэдэ XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо 400 һаамхай үнеэдэй комплекс мүн лэ баригдажа дүүрээ. Үбһэ тэжээл үгэхэ, байра соохие сэбэрлэхэ хүдэлмэри бүхыдөө оньһожоруулагданхай. Мүн үнеэдые һааха «ДАС-2А» гэжэ түхеэрэлгэ эндэ тодхогдоо. Бүхы бар хүсэнэй хүдэлмэриин хүнгэдхэгдөөд, оньһон аргаар үнеэдые һаадаг болоод байхада, үнеэдэй һаам 20 процентээр дээшэлхээр хараалагдана.

Тус отделениин И. М. Смирновой даадаг эрхим бригада энэ комплексые бариһан байна.

АГА НЮТАГТА

СССР-эй Науканuудай академиин Сибириин таһагай Буряадай филиалай Ниитын эрдэмэй институтай хэлэ бэшэгэй таһагые даагша эрдэмэй доктор Цыбик Бобоевич Цыдендамбаев буряад арадай уг гарбал, нютаг хэлэнэй асуудалнуудаар материал суглуулха талаар Агын буряадай национальна округоор ябаһанаа һаяхан бусажа ерээ. Профессор Г. Цыбиковэй ажал ябуулга болон ажабайдалые тодорхойлһон асуудалнуудаар һонирхоһон, түрэһэн нютагаарнь болон бусад дурасхаалта газарнуудаар аяншалаа. Шэтын областиин гүрэнэй болон Агын национальна округой архивуудай материалнуудтай танилсаһан, этнографическа болон хэлэ бэшэгэй асуудалнуудаар элдэб хэрэгсэлнүүдые бэшэжэ абаа, мүн хүн зонтой уулзаһан, хөөрэлдэһэн байха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түрэһөөрнь 100 жэлэй ойтой дашарамдуулан, профессор Г. Ц. Цыбиковэй дурасхаалда Ага һууринда табигдаһан хүшөө.

Н. ДУГАРОВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

Ноябриин 18-һаа 24 болотор

ПОНЕДЕЛЬНИК, 18

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — Дамжуулгын программа. 18.05— «Мүшэхэн» гэжэ киноальманах үхибүүдтэ харуулагдаха. 18.55 — Телевизионно һонин (буряадаар). 19.15 — «Дэлхэйн ажабайдал тухай совет хүнүүдэй һанамжа». 19.40 — «Ленинградай сагаан шүлэг» — киноочерк. 20.00 — «Мүрысөөн — олон түмэнэй үүсхэлтэ хэрэг». 20.40 — «Уласхоорондын шэнжэлэл». 21.00 — «Техникын һониной мэдээсэлнүүд». 21.10 — Соносхолнууд. 21.15 — «Надежда»— уран һайханай фильм.

ВТОРНИК, 19

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — Дамжуулгын программа. 18.00 — Үхибүүдтэ мультфильмнүүд харуулагдаха. 18.35 — Телевизионно һонин. 18.55 — «Хүгжэм» — телевизионно суглуулбари. 19.35 — «Эрэшүүлэй дуунууд» — киноочерк. 19.45 — «Номуудай хуудаһануудаар аяншалга». 20.05 — Факел» — «Эсэгэ оромнай маанадые уряална». Ракетнэ сэрэгүүдэй ба артиллериин Үдэртэ зорюулагдаһан дамжуулга. 21.25 — «Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 21.45— Соносхолнууд. 21.50 «На углу Арбата и улицы Бабулинас» — уран һайханай фильм.

СРЕДА, 20

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 17.00 — Хуурай газарай сэрэгэй ракетнэ сэрэгүүдэй ба артиллериин командалагша, артиллериин маршал Г. Е. Передельскиин үгэ хэлэлгэ (үнгэтэ). 17.15 — Концерт. 17.45 — «Экранда— кинокомеди». «Ключи от неба» — уран һайханай фильм. 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — Дрогобычска гүрэнэй багшанарай институдай «Веселка» гэжэ вокально-инструментальна ансамблиин концерт (үнгэтэ). 20.00—20.10 — Забһарлалга. 20.10 — Кара-Калпагай АССР-эй 50 жэлэй ойдо. Узбекистанай КП-гэй Каракалпагай обкомой нэгэдэхи секретарь К. К. Камалов дамжуулгада хабаадалсана. 20.40 — «Дуун-74» (үнгэтэ).

Улаан-Үдэ. 21.00 — Телевизионно панорама. 21.20— «Байгалай шэмэг» — телевизионно журнал. 21.50 — «Хатарай зал». 22.30 — «Радиодиверсанты» — телевизионно документальна фильм.

«Орбита» 23.30 — «Танай гэртэ». Харагшадай бэшэгүүдээр зохёогдоһон хүгжэмтэ программа. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 00.30 — Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. «Крылья Советов» (М) — «Химик» (Воскресенск).

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита» 21.00 — ССР Союзай Гүрэнэй Академическэ Бага театрай фильм-зүжэг. М. Горький. «Старик» (үнгэтэ).

ЧЕТВЕРГ, 21

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — Дамжуулгын программа. 18.05 — Үхибүүдтэ мультфильмнүүд харуулагдаха.

«Орбита» 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — «Угалзанууд» (үнгэтэ). 20.00—20.10 — Забһарлалга. 20.10 — «Социалис Монгол» — АПН-эй ба Монголой телевидениин буулгаһан документальна фильм түрүүшынхеэ харуулагдаха (үнгэтэ).

Улаан-Үдэ. 20.50 — Телевизионно һонин (буряадаар). 21.10 — «Мал ажал—габшагай ажал». 21.40 — Телевизионно һонин. 22.00 — «Ищу человека» — уран һайханай фильм.

«Орбита». 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 20.50 — «Сэнхир галханууд ноябриин 7-ной программые дабталга.

ПЯТНИЦА, 22

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — Дамжуулгын программа. 18.05 — Үхибүүдтэ — «Ерыш наашаа, онтохон». 18.35 — Телевизионно һонин.

«Орбита». 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

Улаан-Үдэ. 19.30 — «Дедушка и маленький барабанщик»— телевизионно фильм үхибүүдтэ харуулагдаха. 19.40 — «Хүн ба байгаали».

«Орбита». 20.10 — «Социализмын оронууд». Монголой Арадай Республикын байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо. 20.40 — «Чапаев» — уран һайханай фильм. 22.25 — Искусствын оюун бэлигтэнэй концерт. 24.00—«Время» — мэдээсэлэй программа.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 19.00—«Ород романс» — фильм-концерт.

«Орбита». 19.30 — Совет дуунуудай концерт (үнгэтэ).

СУББОТО, 23

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 13.05 — Һүүлэй һонин. 13.10 — «Элүүр энхэ байлга» — эрдэм дэлгэрүүлгын программа. 13.40 — «Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ программа. 14.10 — «Очевидное — невероятное» — киношэнжэлэл. 15.10 — «Катавасия» — мульт фильм. 15.35 — «БАМ»— хүнүүд, ажал хэрэг, шинэ хэхы асуудалнууд». 16.05— «Кантри мюзикшоу» — американ аман зохёолой ансамблиин концерт (үнгэтэ). 16.50 — Телевизор харагшадай асуудалнуудта «Правда» газетын политическэ шэнжэлэгшэ Ю. А. Жуков харюусана. 17.35 — Е. Борисов. «Чудачка» — телевизионно зүжэг түрүүшынхеэ харуулагдаха (үнгэтэ). 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — «Дуун-74» (үнгэтэ). 20.05—20.15 — Забһарлалга. 20.15 — «Мүнөөнэй эрдэм наука». 20.45 — «ЗАГС-ын үүдэн нээлтэтэй» — уран һайханай фильм (ГДР). 22.00 — Хоккейгээр СССР-эй чемпионат «Крылья Советов» (М) — ЦСКА (үнгэтэ). 00.15 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 14.10 — «З... падня» — телевизионно уран һайханай фильм. 15.10 — «Лейтенантнууд флодто ош...но» — телевизионно документальна фильм.

ВОСКРЕСЕНИ, 24

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 11.15 — А. Алексин. «Хонходоод ер... тэ» — Захааминай арадай театрай зүжэг.

«Орбита». 13.05 — Һүүлэй һонин. 13.10 — «Советскэ Союзда алба хэнэб!» — «Илалтада салют!» гэһэн һурагшадта зорюулагдаһан викторинын нэгэдэхи турай асуудалнуудай харюунууд (үнгэтэ). 15.10 — Мультфильмнүүдэй программа (үнгэтэ). 15.40 — «Хүгжэмтэ киоск». 16.10 — «Уласхоорондын панорама». 16.40 — «Киногоор аяншалагшадай клуб» (үнгэтэ). 17.40 — «Рожденная революцией» — телевизионно уран һайханай олон серитэй фильм түрүүшынхеэ харуулагдаха. Хоёрдохи фильм — «Добтолго». 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — Уран һайханай гимнастикаар интервидениин кубок. Софиһоо дамжуулга хэгдэхэ (үнгэтэ). 20.00—20.10 — Забһарлалга. 20.40 — «Опереттэдэ ... ратайшуулда (үнгэтэ). 21.40 — «Социализмын ... доро». МНРП-гэй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь, МНР-эй Арадай Ехэ хуралай Президиумэй Түрүүлэгшэ Юмжагийн Цеденбалай совет телевидени̇дэ үгэһэн хөөрэлдөөн. 22.05 — «Кино болгон бу... гагдаһан уран зохёолнууд» «Снегурочка» — уран һайханай фильм (үнгэтэ). 23... — Һайн дуратанай вокально-инструментальна «Грена...» гэжэ ансамблиин концерт. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 19.30—«Ре...рандт» — телевизионно ... жэг. 21.15—«Дууnһаа ... ла хүрэтэр» — хүгжэмтэ фильм.

ЭРДЭМЭЙ ИНСТИТУДАЙ ҺОНИН

БАМ-ай БАРИЛГАШАДТА—БЭЛЭГ

Буряадай ниитын эрдэмэй институдай партийна организациин үүсхэлээр комсомол-залуушуулай Бүхэсоюзна габшагай барилганууд — Сэлэнгын ЦКК-гай, Гусиноозёрскын ГРЭС-эй, БАМ-ай хүдэлмэришэдэй ажал хүдэлмэри, ажаһуудал шэнжэлхэ залуу эрдэмтэдэй тусхай бригада эмхидхэгдээ. Е. А. Голубев тус бригадын хүтэлбэрилэгшөөр томилогдоо. Залуу эрдэмтэд А. Тиваненко, О. Бардаханова, Т. Асеева, Д. Балбарова, Г. Дырхеева, Э. Уланов гэгшэд бригадын бүридэлдэ оролсоно.

Е. А. Голубев Хурамхаанай аймагаар ябаад бусажа ерэбэ. Тэрэ БАМ-ай хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзажа хөөрэлдэһэн, Уланхаан гэжэ нютагта хүдэлжэ байһан 1-дэхи, 2-дохи тоннельнэ отрядуудай хүдэлмэришэдэй ажалтай танилсаһан байна. Эндэ ороной зүг бүхэнһөө ерэһэн залуушуул ажаллана. Е. А. Голубев эрдэмтэдэй зүгһөө хэдэн зуугаад номуудые барилгашадта бэлэг болгон бариа.

Мүн түүхын эрдэмэй кандидат А. С. Шубин Уоян тосхон ошоһоноо бусаа. Энэ тосхондо гол түлэб эвенкнүүд ажаһуудаг юм. Эрдэмтэн өөрөө эвенк яһатанай түлөөлэгшэ болоно. А. С. Шубин түрэл арадайнгаа түүхэ тухай материал мүнөө үедэ суглуулжа байнхай. Тэрэ нютагтаа ерээд байха үедөө энэ агуу барилгын ямар удха шанартай байһан тухай һонирхолтойгоор хөөрөө.

Радиофизикын таһагай эрдэмтэд ноябрьда БАМ ошожо, тоннельнэ отрядай ажалые радиофикацилха талаар туһа хүргэхэ юм.

ЭЭЛЖЭЭТЭ СЕМИНАР БОЛОБО

Хэлэ бэшэгэй таһагай эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэдэй теоретическэ семинарай ээлжээтэ хэшээл үнгэргэгдэбэ. «Коммунис болон буржуазна үзэл сурталнуудай тэмсэлэй мүнөө үеын шата» гэһэн темээр хөөрэлдөөн болобо.

Теоретическэ семинарые хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат Лубсан Доржиевич Шагдаров хүтэлбэрилнэ. Эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэд Д. Ш. Дамбаева, А. Н. Содномов гэгшэд тус хэшээлдэ һайнаар бэлдэжэ, марксизм-ленинизмын зохёолнуудые гүнзэгыгөөр шудалһанаа харуулбад. Һаяар научна коммунизмын асуудалаар конференци үнгэргэгдэхэ байна. Хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат Д. Г. Дамдинов тус конференци дээрэ үзэл сурталай асуудалаар элидхэл хэхэ юм.

Н. ХАЗУЕВ.

ДААМ

ХҮЛЕЭГДЭЭГҮЙ ДҮН

Республика дотор даам наадаха спортые хүгжөөхын тулада республикын болон городой түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнүүдые үнгэргэхэ гэжэ шиидхэгдэһэн байгаа. Тингэжэ городой түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн 1971 ондо үнгэргэгдэжэ эхилһэн юм. Энэ түрүүшын мүрысөөндэ оройдоол 5 хүн хабаадалсаа бэлэй. Байгша ондо болоһон уулзалтада городой 23 эмхи зургаанһаа 43 хүн хабаадалсаһан байна. Даам наадагшад гурбан бүлэг боложо хубаарһан юм. Дүримэй ёһоор бүлэг соогоо илагшад хоорондоо уулзаха, мүн мүрысөөндэ хабаадалсаагүй городой эгээн бэрхэ даамшадтай наадаха эрхэдэ хүртэхэ байгаа. Игэжэ түрүү һуури эзэлһэн хүнүүдые зүбөөр тодорхойлхо арга олгогдоһон байна.

Наадан:й хойноһоо анхаралтайгаар адаглан хаража байхада хүлеэгдээгүй ушарнууд болоо. Түрүүшын үедэ мүрысөөндэ хабаадалсаагүй гүйлин муугаар наадаһан зарим хүнүүд һүүл тээшээ һайнаар наадажа, түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадалсаха эрхэдэ хүртэһэн байха юм. Жэшээлхэдэ, М. С. Бертановагай («Бурятмежколхозпроект» институт) наадан олоной һонирхол татаа. Тэрэ түрүүшын үеэр болоһон мүрысөөндэ бүхы 12 партида шүүгдэһэн аад, һүүлдэнь эрэшүүлэй дунда болоһон мүрысөөндэ хабаадалсахадаа удаан саг соо нэгэдэхи һуури эзэлжэ ябаба. Зүгөөр энэ эхэнэр бүлэг соогоо хоёрдохи һуури эзэлжэ, түгэсхэлэй мүрысөөндэ наадаха аргагүйдөө.

Түгэсхэлэй мүрысөөндэшье һонирхолтой, хүлеэгдээгүй ушарнууд болоо. Республика болон город соо эгээн бэрхэ даамшад гэжэ суурхаһан зарим хүнүүд түрүүшын наадаанһаа шүүгдэжэ эхилһэн байха юм.

Түрүүшын үедэ бирагүйгөөр наадабашье һүүл тээшээ байдалаа һайжаруулжа шадаһан хүнүүд түрүүшын гурбан һуури эзэлээ. 40-дэхи дунда һургуулиин 10-дахи классай һурагша Николай Баранов абажа болохо 17 очкоһоо 15-ыень нэрэ дээрээ бэшүүлжэ, республикын болон Улаан-Үдэ хотын чемпионой нэрэ хэргэдэ хүртэбэ. 8-дахи һургуулиин 8-дахи классай һурагша Сергей Терновский 13 очкотой боложо хоёрдохи һууринда гараһан байна. Авиазаводой түлөөлэгшэ Александр Мальцев 12 очко абажа, гурбадахи һуури эзэлээ.

С. КОЗАРЕНКО,
мүрысөөнэй судья.

БАРГАЖАНДА

УРАН ЗОХЕОЛШОДТОЙ УУЛЗАБА

Һаяхан аймагай түб тосхоной эдир уншагшад поэдүүд Владимир Петонов, Солбон Ангабаев, прозаик Константин Карнышев гэгшэдтэй уулзажа, уран зохёолой унги ба удхые ойлгожо абаһан, тэдэнэрэй зохёолнуудтай танилсаһан байна.

Карнышев үхибүүдтэ зорюулһан зохёолнуудые бэшэдэг уран бүтээлшэдэй творчество тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө.

Һүүлээрнь һурагшад шүлэгүүдые уншаһан, тэдэнэрэй зохёолнууд тухай өөһэдынгөө һанамжа хэлэһэн байна. Жэшээлхэдэ, Илья Демидов Карнышевай «Нарата харгы» гэһэн рассказ тухай һанамжануудаа хэлээд, мүнөө үедэ ямар зохёол бэшэжэ байһан тухайнь һонирхоо. Тиигээд Демидов Карнышев хоёр саашадаа холбоо барисаагаа үргэлжэлүүлхын тула адреснуудаа андалдаа.

Уулзалгын түгэсхэлдэ үхибүүд зохёолшодто баяр баясхалан хүргөөд, творческо ажалдань амжалта хүсэһэн байна.

«ОШОХОНОЙ» КОНЦЕРТНҮҮД

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой комсомолой комитедэй үүсхэлээр «Ошохон» гэжэ нэрэтэй уран һайханай агитбригада эмхидхэгдээ. Уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ Санжи Монтоева, Дунсыма Аюшеева, Валя Доржиева, Чимит Эрдынеева. Дынсима Санхарова, Валерий Порхоноев, Владимир Ламажапов, Жигжит Жамбалов гэгшэдһээ бүридэһэн энэ коллектив һүүлэй үедэ Хара уһан, Соёл, Үржэл Баянгол тосхонуудаар ябажа, һонирхолтой концертнүүдые харуулба. Концертнүүдэйнь онсо илгаа юуб гэхэдэ, тэдэнэр дуу болон шүлэгүүдээр нютагайнгаа ажалай түрүүшүүлые, социалис мүрысөөндэ илагшадые магтан дууладаг байна.

Һаяхан тэдэнэр сэрэгэй албанда хүбүүдые үдэшэлгын һонирхолтой үдэшэ үнгэргөө.

Мүнөө үбэлдөө «Ошохон» холуур байрлаһан малшадта ходо айлшалжа байха гэһэн зорилго урдаа табина.

ЮРЭ БУСЫН ҺОРИЛДООН

Баргажанай леспромхозой клуб соо тогоошодой ба хүндэ ямбын стол бэрхээр бэлдэгшэдэй һорилдоон һонирхолтойгоор үнгэрөө. Энээниие клубай хүдэлмэрилэгшэд ба «Гэрэй эзэн эхэнэр» гэһэн кружогой гэшүүд Е. И. Ожигова, А. А. Бадиева гэгшэд эмхидхэһэн байна.

Һорилдоондо хабаадаһан Шанталаг тосхоной эхэнэрнүүд эдеэ шаналгаар һайн бэлэдхэлтэй байһанаа харуулба. Тэдэнэй бэлдэһэн элдэб амтата эдеэн баян байба. Тиихэдэ эдэнэр хоёр стол дүүрэнээр хушаа.

Дүн гаргахада, амтатай салат ба бэшэшье һайн блюдэнүүдые бэлдэһэн Вера Ивановна Вшивкова түрүү һуури эзэлээ. Хоёрдохи һууринда ОРС-ын хүдэлмэришэн Клавдия Алексеевна Кирикова гараа.

Иимэ конкурснуудые саашадаа үргэлжэлүүлхэ тухай һанамжын дэбтэр соо тэмдэглэгдээ. Ушар юуб гэхэдэ, залуу басагадые эдеэ шануулжа һургахада кружогой ажал тон ехэ удха шанартай гэжэ хүнүүд зүб тоолоно бшуу.

УЛААН ТУГТА ОТДЕЛЕНИ

Баянголой хэлхеэ холбооной отделениин коллектив ажалшадые хангалгаар социалис мүрысөөндэ шалгаржа, һүүлэй хоёр кварталай туршада аймагай узелай захиргаанай, парткомой ба месткомой дамжуулгын Улаан туг барижа байна.

Эндэхи хэлхеэ холбоошод хоорондоо эбтэй эетэйгээр ажалладаг юм.

Энэ коллективые залуу басаган Светлана Улановна Пирнакова хүтэлбэрилнэ.

МОДОШОДЫЕ БАЯСУУЛБА

Һаяхан Юбилейнэ посёлогой уран һайханай коллектив Онёогой леспромхозой модошодто һайн концерт наада харуулба. «Онёогой толон» гэжэ дуунай ансамбль, мандолина дээрэ наададаг наһатай хүгжэмшэн И. В. Кокорин, хатар наадаһан кондитер басаган Н. Кораблева гэгшэд харагшадай дура татаа.

И. ГАЛДАНОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Республикымнай нэгэ үдэр» — суглуулбари. Туркмениин КП-гэй болон Туркмениин республикын 50 жэлдэ зорюулагдаһан баярай суглаан тухай тоосоон.

Хоёрдохи хуудаһанда. Баярай суглаан тухай тоосооной үргэлжэлэл.

Гурбадахи хуудаһанда. Баярай суглаан тухай тоосооной түгэсхэл. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Дүлэтэ зүрхэн» — Н. Мункуевай статья. Нютаг нютагай һонин. Элдэб һониной суглуулбари.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 12.20—«Альтаир» — ахалагша классай һурагшанарта зорюулагдаһан телевизионно пресс-клуб.

«Орбита». 13.05 — Һүүлэй һонин. 13.10 — «Советскэ Союзда алба хэнэб!». 14.10 — Мультфильмнүүдэй программа (үнгэтэ). 14.45 — «Киногоор аяншалагшадай клуб» (үнгэтэ). 15.45—Студентнэрэй уласхоорондын Үдэр (үнгэтэ). 16.15 — «Дуун-74» (үнгэтэ). 16.55 — «Мүнөөдэр Токиодо» — телевизионно-документальна фильм түрүүшынхеэ харуулагдаха (үнгэтэ). 17.45 — «Рожденная революцией» — телевизионно уран һайханай олон серитэй фильм түрүүшынхеэ харуулагдаха. Нэгэдэхи фильм — «Хүшэр намар». 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.00 — «Октябрьский вихрь» — поэтическэ зохёол (үнгэтэ). 19.50 — Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. «Динамо» (М) — «Крылья Советов» (2-дохи, 3-дахи үенүүд). 21.15 — 21.25 — Забһарлалга. 21.25 — «Уран зохёолой уншалга». А. С. Пушкин. «19 октября». 22.35 — «Документальна экран». 24.00 — «Время» мэдээсэлэй программа.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 19.50—«Геркус Мантас» — уран һайханай фильм (2-дохи сери). 21.10 — Эстрадна концерт.

Редактор **Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.**

Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-02541. Заказ № ...